

Säkerhetsgenomgång.

Lantbruket bjuder på många härliga miljöer, men här lurar tyvärr också en del faror. Det är lätt att bli hemma-blind. I samarbete med LRF fortsätter Säkert Bondförnuft att hjälpa dig att undvika olyckor. Vi erbjuder en säkerhetsgenomgång, där vi tillsammans går igenom vad du kan göra för att förbättra säkerheten på din gård. Kanske vill du i första hand se över barnens säkerhet?

Läs mer och boka på www.sakertbondfornuft.se.
Du som är LRF-medlem får 500 kronor i rabatt.

Säkert Bondförnuft

Lantbrukarperspektiv på "Säkert Bondförnuft"

- Uppföljning av en nationell satsning för att förebygga personskador i lantbruket

Catharina Alwall Svennefelt, Peter Lundqvist, Stefan Pinzke, Wiveca Svennefelt

Institutionen för Arbetsvetenskap, Ekonomi och Miljöpsykologi (AEM), SLU, Alnarp

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Rapport 2016:5

ISBN 978-91-576-8925-2

Alnarp 2016

LANDSKAPSARKITEKTUR
TRÄDGÅRD VÄXTPRODUKTIONSVETENSKAP
Rapportserie

Lantbrukarperspektiv på "Säkert Bondförnuft"

- Uppföljning av en nationell satsning för att
förebygga personskador i lantbruket

**Catharina Alwall Svennefelt, Peter Lundqvist, Stefan Pinzke,
Wiveca Svennefelt**

Institutionen för Arbetsvetenskap, Ekonomi och Miljöpsykologi (AEM), SLU, Alnarp

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Rapport 2016:5
ISBN 978-91-576-8925-2
Alnarp 2016

FÖRORD

Säkert Bondförnuft var en unik nationell satsning under perioden 2009 – 2013, med syfte att förebygga arbetsrelaterade skador inom lantbruket. Satsningen finansierades av EU:s Landsbygdsprogram via Jordbruksverket,

Lantbrukarnas riksförbund (LRF) var huvudman för satsningen som genomfördes i samverkan med Institutet för jordbruks- och miljöteknik (JTI) i Uppsala och Institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi (AEM) vid SLU i Alnarp.

Föreliggande utvärdering har finansierats av SLO-fonden (Anslag V132-0031-SLO) och har planerats, genomförts och redovisats av Professor Peter Lundqvist, Universitetsadjunkt Catharina Alwall Svennefelt och Docent Stefan Pinzke. Forskningsassistent Wiveca Svennefelt genomförde datainsamlingen via telefonintervjuer med lantbrukarna.

Ett stort tack till Forskare Christina Stave vid VTI för värdefulla synpunkter gällande frågeställningar och tack till alla de lantbrukare som via telefonintervjuer delat med sig av sina erfarenheter och som därmed bidragit till att skapa förutsättningar för säkrare och tryggare lantbruksföretag i framtiden.

Fördjupade analyser av resultaten kommer att göras för vetenskaplig publicering i en internationell tidskrift som en del i en kommande doktorsavhandling.

Alnarp i Juni 2016

Peter Lundqvist

Catharina Alwall Svennefelt

Stefan Pinzke

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning	4
1. Bakgrund	5
2. Syfte och målsättning	8
3. Metod och material	9
4. Resultat	10
4.1 Uppföljning av lantbrukares deltagande i Säkert Bondförnufts aktiviteter 2012	10
4.2 En jämförelse mellan de lantbrukare som deltog i Säkert Bondförnufts aktiviteter 2012 och 2010	20
4.3 Uppföljning av en grupp lantbrukare 2012 som deltog i Säkert Bondförnufts aktiviteter 2010	25
5. Diskussion	28
Referenser	30
Tabellbilagor 1 – 8	31
Bilaga 9 – 11 Frågeformulär - telefonintervjuer	60

SAMMANFATTNING

Arbetsolycksfall är en stor kostnad och medför stora problem för såväl samhälle, företag som individer. En av de mest utsatta branscherna är lantbruket i Sverige, men också i många andra delar av världen där sektorn har likartade problem. Finansiering via EU:s landsbygdsprogram gav möjligheter att jobba förebyggande i en stor landsomfattande satsning ”Säkert Bondförnuft” som administrerades av Lantbrukarnas riksförbund (LRF) och som genomförts i samarbete med Institutet för jordbruks- och miljöteknik (JTI) samt Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) .

I studien ingick att särskilt belysa lantbrukarnas perspektiv på inställningen till arbetsmiljöfrågor och om de vidtagit arbetsmiljöförbättringar inom sitt företag efter att ha deltagit i någon av de två huvudaktiviteterna 2012: a) Kursen ”Tre träffar till Säkert Bondförnuft” eller b) Individuellt gårdsbesök, samt en kontrollgrupp som inte deltagit i någon av dessa aktiviteter. En särskild uppföljning gjordes också av en grupp lantbrukare som deltog i aktiviteter 2010 avseende deras arbetsmiljöarbete 2012.

Projektet genomfördes i form av strukturerade frågor via telefonintervjuer med lantbrukare som deltagit i Säkert Bondförnufts aktiviteter.

Resultaten från 2012 aktiviteter visade bl. a. att de tillfrågade lantbrukarna i hög grad vidtagit åtgärder för att förbättra arbetsmiljön på sin gård. Det framgick också av intervju svaren att sex-sju av tio lantbrukare upplevde att arbetsmiljö och säkerhet blev viktigare efter att man deltagit i Säkert Bondförnufts olika aktiviteter. En stor andel av lantbrukarna upplevde att man efter deltagandet i Säkert Bondförnufts aktiviteter fått tillräckliga kunskaper för att de själva eller tillsammans med andra på gården skulle kunna fortsätta bedriva systematiskt arbetsmiljöarbete och/eller andra arbetsmiljöförbättrande åtgärder. I de fall då man inte upplevde att man hade tillräckliga kunskaper efterlyste man mer rådgivning på gårdsnivå, ytterligare arbetsmiljöutbildning och bättre rådgivningsmaterial. Lantbrukarna som intervjuades fick även svara på korta frågor kring deras attityder till risker och säkerhetsfrågor i lantbruket. Kontrollgruppen fick samma frågor som de som deltagit i Säkert Bondförnufts aktiviteter. De allra flesta är överens om att investeringar i säkerhet lönar sig – något mer övertygade var de som deltagit i Säkert Bondförnufts aktiviteter.

En betydande andel av de medverkande lantbrukarna i uppföljningen från 2010, visade att många av dem fortsatte med arbetsmiljöinsatser även två år efter att ha deltagit i Säkert Bondförnuft aktiviteter, vilket indikerar att det kan finnas en långvarig effekt av en rådgivningsinsats av detta slag.

1. BAKGRUND

Olyckstalen inom lantbrukssektorn i Sverige är i stort sett två-tre gånger högre än t.ex. byggsektorn eller transportsektorn som är de sektorer som näst efter lantbruket är de mest olycksdrabbade. Trots att antalet gårdar minskar, minskar inte dödsolyckorna. Statistik från de nordiska länderna visar en mycket negativ situation. I Danmark dog 17 personer under 2006 - detta är mer än det dubbla i jämförelse med tidigare år. Sverige har också en negativ utveckling, år 2006 omkom 4 vuxna och 3 barn inom jordbruket, plus 4 dödsolyckor i samband med skogsarbete. I Norge inträffade 16 dödsolyckor under 2005 – också det en ökning i jämförelse med tidigare år. Det har tidigare varit en positiv utveckling i Finland med ett minskande antal dödsolyckor, men den positiva trenden bröts 2005 med 11 dödsolyckor inom lantbruket (Jordbruksverket, 2007).

År 2004 inträffade ca 5000 olycksfall på jordbruksföretag och jordbruksföretag i kombination med skogsbruk (varav ca 74 % inom jordbruket och 18 % inom skogsbruket) enligt en studie från SLU i Alnarp. Jämförelse mellan denna undersökning och den arbetsskadestatistik som publiceras av Arbetsmiljöverket (2007), visar stora skillnader. Antalet anmälda arbetsolyckor år 2004 inom jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske var runt 400. Detta innebär att endast 8 % av de inträffade olycksfallen framkommer i den officiella arbetsskadestatistiken (Pinzke och Lundqvist, 2007, 2011)

Ca 18 % av samtliga olycksfall inträffade på jordbruksföretag med skogsbruk under 2004

- De vanligaste olyckorna inom skogsbruksverksamheten inträffade vid motormanuell avverkning, gallringsarbete speciellt vid fällning (t.ex. träffad av fallande träd) och kvistning (t.ex. olyckshändelse med motorsåg).
- Inom skogsvård inträffade flera olyckshändelser vid arbete med röjning.
- Flest olycksfall inom området energi inträffade i samband med vedklyvning (t.ex. klämskador i vedklyven) och vedkapning (t.ex. avkapade fingrar).

Enligt Arbetsmiljöverkets har antalet arbetsrelaterade dödsolyckor i lantbruket i Sverige varierat mellan 7 och 17 under perioden 2001-2007. Skador i lantbruksmiljöer drabbar kvinnor och män i alla åldrar. Det är också klart att betydligt fler flickor (0-19 år) drabbas av skador i jämförelse med pojkarna. I förvärvsarbetande ålder är det två tredjedelar av skadorna som drabbar männen, klart i linje med andelen sysselsatta i den äldre populationen (65+) ses också tydligt att det är männen som drabbas. (Pinzke och Lundqvist, 2007, 2011)

Ur ett europeiskt perspektiv har Sverige fortfarande några av de säkraste och tryggaste arbetsplatserna, men i den rapport som Arbetsmiljöverket presenterade (2008) konstaterades det att dödsolyckorna har blivit allt fler.

Trots att Sverige har en av världens bästa arbetsmiljöer, och ett tydligt regelverk för att få trygga arbetsplatser inträffar det fortfarande alldeles för många olyckor och det återstår en hel del att göra för att förbättra arbetsmiljön.

1.1 Jordbruksverkets utredning

Efter en rad debattartiklar och en gemensam nordisk aktion 2006 (Kuopideklarationen mot dödsolyckor i lantbruket) tog regeringen ett beslut om att ge ett uppdrag till Jordbruksverket (2007-02-08) att identifiera möjliga åtgärder för att motverka olycksfall i lantbruket.

Utredningen genomfördes av en arbetsgrupp med representanter från Jordbruksverket, Skogsstyrelsen, Arbetsmiljöverket, LRF samt SLU. Resultat redovisades i en rapport från Jordbruksverket (2007), där man bl. a visade att lantbrukets olyckor kostar det svenska samhället 2-3 miljarder kr per år. Det föreslogs en rad åtgärder, t ex gällande gårdsnära rådgivning för arbetsmiljöfrågor, etablerande av ett kunskapscentrum och att speciellt uppmärksamma utsatta grupper som barn och äldre i lantbruket.

Lantbrukare arbetar med en mängd farliga arbetsuppgifter som var för sig ställer stora krav på den arbetades kompetens och förmåga att kunna arbeta säkert. Detta är säkert i sig en bidragande orsak till att olyckstalen är så stora i sektorn.

Jordbruksverkets slutsatser i rapporten pekade på att en etablering av gårdsnära rådgivning för arbetsmiljöfrågor i lantbruket var den mest verkningfulla åtgärden för att minska olyckorna inom lantbruket.

1.2 Projektet Säkert Bondförnuft

På uppdrag av regeringen inledde LRF, SLU och JTI år 2008 en riksomfattande satsning för att minska olyckorna i lantbruket. Satsningen döptes till Säkert Bondförnuft. Satsningen finansierades av EU:s landsbygdsprogram genom Jordbruksverket, vars syfte var att motverka olycksfall i lantbruket. Målsättningen var att uppnå en halvering av antalet olycksfall tom år 2013.

Huvudmålgruppen för satsningen var de lantbruksföretag som vanligtvis inte fick någon annan arbetsmiljörådgivning. Fokusering skulle ske på de farligaste arbetsområdena nämligen arbete med djur, arbete med maskiner, arbete med byggnader och arbete med skog och ved.

Den övergripande målsättningen var att få till en attitydförändring och ett nytt förhållningssätt till arbetsmiljöfrågor. Lantbrukarna skulle komma till insikt om att de själva ägde arbetsmiljöfrågorna och att det bara var genom deras egna insatser som bestående förbättringar av situationen kunde åstadkommas.

Genom att utbilda närmare 140 handledare, som skulle leda ett antal arbetsmiljöaktiviteter för lantbrukare var målsättningen att antalet olycksfall skulle halveras. Aktiviteterna skulle vara inriktade mot små- och medelstora jord- och skogsbruksföretag med barn, vuxna och äldre som bor eller vistades på lantbruksföretag. Handledarna fick bland annat utbildning genom en speciell pedagogik för att handleda grupper av lantbrukare och att kunna identifiera risker och förebyggande insatser inom lantbruksmiljön.

Aktiviteterna

Det kunde konstateras att det behövdes olika former av handledning och information. Följande huvudaktiviteter inplanerades och genomfördes:

- Kursen *Tre träffar till Säkert Bondförnuft*
- Individuella gårdsbesök av handledare

På kursen *Tre träffar till Säkert Bondförnuft* stod lantbrukarens egna erfarenheter och tankar i centrum. Att i mindre grupper diskutera sin egen arbetsmiljö och de risker man möter i sin vardag. Tillsammans med kollegor kom lantbrukaren fram till en rad kreativa lösningar och förslag.

Verktyget för det kontinuerliga arbetssättet var det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM). Genom att delta i kursen *Tre träffar till Säkert Bondförnuft* lärde man sig hur man kunde genomföra detta på ett mindre lantbruksföretag.

Kursen varvades med diskussioner med fakta, filmer och en praktisk del i form av en gemensam skyddsronn på en gård. Lantbrukaren lärde sig också att skapa en handlingsplan för gårdens säkerhetsarbete.

Det individuella gårdsbesöket möjliggjorde mer tid att grundligare gå igenom den enskilda gårdens arbetsmiljö. Om man upplevde svårigheter med att avsätta egen tid för att delta i kursen *Tre träffar till Säkert Bondförnuft* eller man hade ett specifikt arbetsmiljöproblem på gården som man ville ha råd om, passade det individuella gårdsbesöket bra.

Förutom dessa huvudaktiviteter genomfördes mängder av **informationsaktiviteter** i samband med andra lantbruksmöten och speciella **gårdsvandringar/temadagar**.

Satsningen fortsatte till och med 2013, då satsningens finansiering upphörde. En omfattande slutrapport utarbetades (Säkert Bondförnuft, 2013) och kan rekvireras via hemsidan: <http://www.sakertbondfornuft.se/>.

2. SYFTE OCH MÅLSÄTTNING

Målet med satsningen ”Säkert Bondförnuft” var att halvera antalet personskador i lantbruket till utgången av 2013. Vidare fanns en ambition att få till en attitydförändring i lantbruket när det gäller arbetsmiljöfrågornas prioritet i lantbrukarnas verksamhet.

Syftet med föreliggande studie är att särskilt belysa lantbrukarnas perspektiv på arbetsmiljöfrågor och om de vidtagit arbetsmiljöförbättringar inom sitt företag efter att 2012 ha deltagit i någon av de två huvudaktiviteterna: a) Kursen ”Tre träffar till Säkert Bondförnuft” eller b) Individuellt gårdsbesök, samt en kontrollgrupp som inte deltagit i någon av dessa aktiviteter. En särskild uppföljning gjordes också av en grupp lantbrukare som deltog i aktiviteter 2010 avseende deras arbetsmiljöarbete 2012, för att studera långsiktiga effekter av arbetsmiljörådgivning.

En första studie gällande verksamheten 2010 (Alwall Svennefelt et al. 2013) hade karaktären av en utvärdering av lantbrukarnas upplevelse av aktiviteterna, föreliggande studie har haft ett fokus på om lantbrukarna vidtagit förebyggande arbetsmiljöinsatser samt deras attityder till arbetsmiljöarbete.

Uppföljningen har genomförts av forskare vid Institutionen för Arbetsvetenskap, Ekonomi och Miljöpsykologi (AEM) vid SLU i Alnarp.

Studien ger ett lantbrukarperspektiv på satsningen Säkert Bondförnuft. Fördjupade analyser av insamlat material kommer att ingå i en kommande doktorsavhandling, tillsammans med andra uppföljningsstudier av denna satsning.

3. METOD OCH MATERIAL

En första uppföljning av Säkert Bondförnufts första hela verksamhetsår (2010) baserades på telefonintervjuer med lantbrukare som deltagit i någon av Säkert Bondförnufts aktiviteter:

- a) Individuellt gårdsbesök av handledare på gården
- b) Deltagande i kursen *Tre träffar till Säkert Bondförnuft*.

I studien ingick även en kontrollgrupp som inte deltagit i Säkert Bondförnufts aktiviteter (Alwall Svennefelt et al, 2013).

Föreliggande studie syftade till att skapa fördjupade kunskaper om lantbrukarnas erfarenheter av satsningen Säkert Bondförnuft två år senare (2012/13), samt att studera om det fanns kvarstående effekter av arbetsmiljörådgivning under en längre tidsperiod.

Samtliga intervjuer baserades på strukturerade frågeformulär som utarbetats av forskargruppen, bilaga 9-11.

Föreliggande rapport baseras på följande underlag.

- Telefonintervjuer med lantbrukare som deltagit i någon av Säkert Bondförnufts aktiviteter under 2012: Individuellt gårdsbesök (155 st), Kursen (146 st) samt en Kontrollgrupp (150 st). Det gjordes ett slumpmässigt urval av deltagare i studien, baserat på Säkert Bondförnufts register. På samma sätt gjordes ett slumpmässigt urval från SCB:s lantbruksregister gällande deltagare i kontrollgruppen. Närmare information om deltagarna i studien gällande kön, ålder och utbildning finns i Tabellbilaga 1.
- Uppföljande telefonintervjuer med lantbrukare som deltog i någon av Säkert Bondförnufts aktiviteter under 2010: Individuellt gårdsbesök (148 st) och Kursen (148 st) och som medverkade i vår förra studie.

4. RESULTAT

Resultaten redovisas i tre avsnitt:

1. Uppföljning av lantbrukares deltagande i Säkert Bondförnufts aktiviteter 2012
2. En jämförelse mellan de lantbrukare som deltog i Säkert Bondförnufts aktiviteter 2012 och 2010
3. En uppföljning av en grupp lantbrukare som deltog i Säkert Bondförnufts aktiviteter 2010.

4.1. Uppföljning av lantbrukares deltagande i Säkert Bondförnufts aktiviteter 2012

Resultaten redovisar utfallet av de telefonintervjuer som genomfördes under 2013 avseende lantbrukares deltagande i Säkert Bondförnufts aktiviteter:

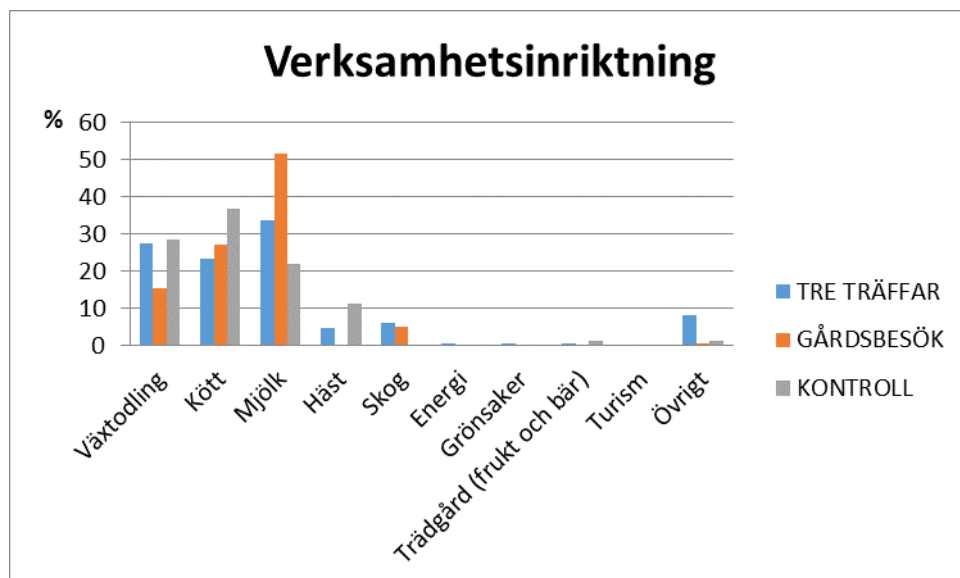
- a) Individuellt gårdsbesök av handledare på gården
- b) Deltagande i kursen *Tre träffar till Säkert Bondförnuft*
- c) Kontrollgrupp med lantbrukare som inte deltagit i några av Säkert Bondförnufts aktiviteter.

Fullständiga resultat i tabellform redovisas i Tabellbilaga 1, där det också framgår uppgifter om kön, ålder och utbildning för deltagarna i studien.

4.1.1. Deltagandet i Säkert Bondförnufts aktiviteter

Fråga 1: Vilken är den huvudsakliga verksamhetsinriktningen på din gård?

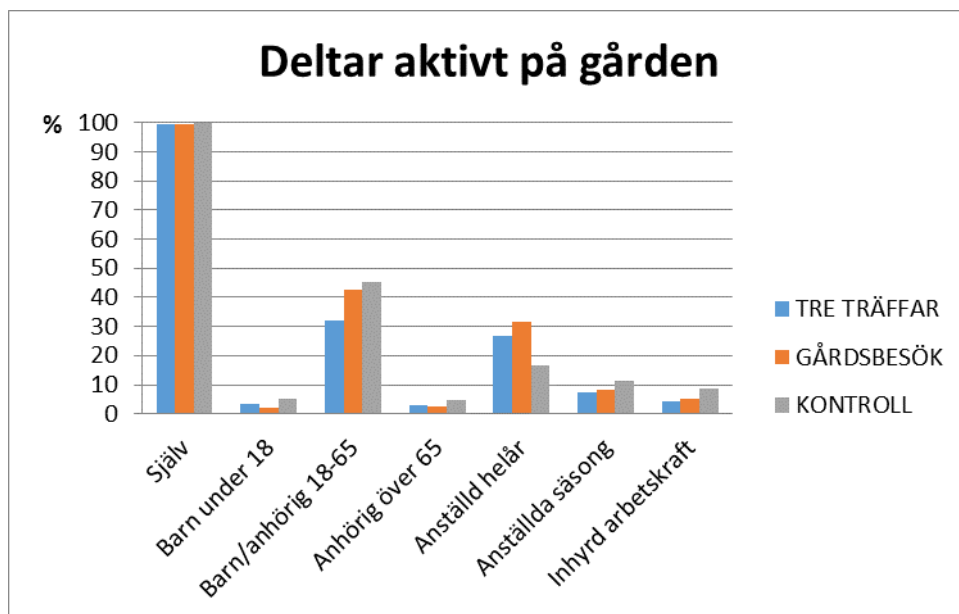
Resultaten visade att det är gårdar med huvudsaklig inriktning mot växtodling, kött- och mjölkproduktion som deltog i SB:s aktiviteter. Företag med mjölkproduktion har i större utsträckning haft individuella gårdsbesök i jämförelse med andra produktionsgrenar (Figur 1).

Figur 1. Vilken är den huvudsakliga verksamhetsinriktningen på din gård?

Fråga 2. Vilka personer deltog regelbundet under 2012 (t ex varje månad) i det praktiska arbetet (med djurskötsel, maskinanvändning osv) på gården

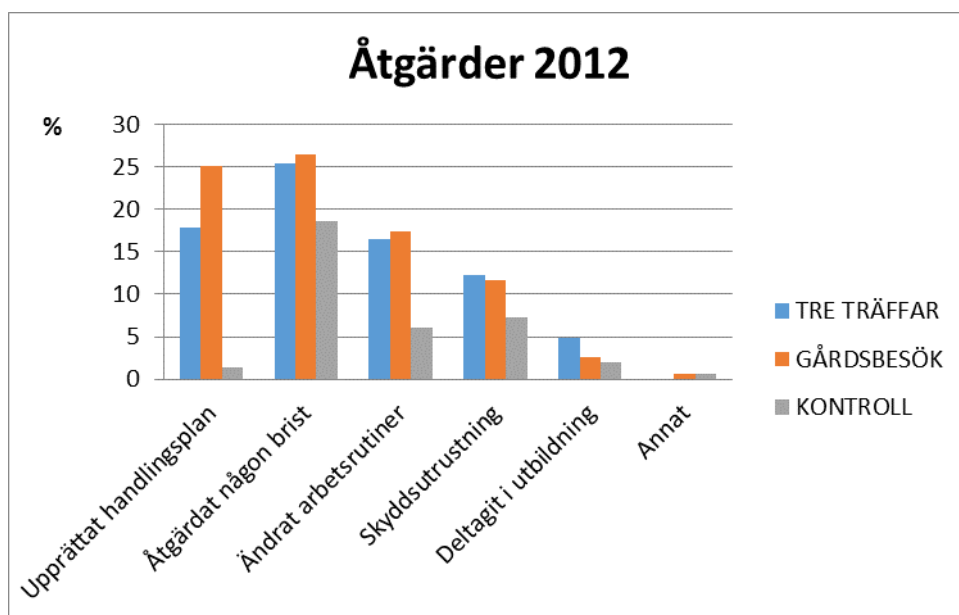
Förutom lantbrukaren själv var det vanligast att extern arbetskraft aktivt deltar i det praktiska arbetet på gården (helårsanställda, säsongsarbetskraft och inhyrd personal) följt av anhöriga (över 18 år). I denna studie redovisas liten regelbunden arbetsinsats av minderåriga och äldre anhöriga över 65 år.

Figur 2. Vilka personer som regelbundet under 2012 (t ex varje månad) deltog i det praktiska arbetet (med djurskötsel, maskinanvändning osv), fördelat på olika Säkert Bondförnuftaktiviteter, respektive kontrollgrupp.

Fråga 3. Har Du vidtagit några åtgärder i ditt företag/på din gård för att förbättra arbetsmiljön och förebygga olycksfallsrisker efter att ha deltagit i Säkert Bondförnuft aktiviteten?

Resultaten visar att den vanligaste åtgärden är att åtgärda någon brist (t ex skyddsräcken, nytt kraftöverföringsskydd eller bättre grindar i stallen), både bland de som deltagit i SB:s aktiviteter och inom kontrollgruppen. Vad gäller att upprätta handlingsplaner och ändra arbetsrutiner har detta blivit mycket vanligare bland de som deltagit i aktiviteter i relation till kontrollgruppen.

Figur 3. I vilken utsträckning lantbrukarna vidtagit några åtgärder för att förbättra arbetsmiljön och förebygga olycksfallsrisker efter att ha deltagit i aktiviteten. Kontrollgruppen tillfrågades om några åtgärder vidtagits under 2012.

Exempel på åtgärder som vidtagits för att förbättra arbetsmiljön och förebygga olycksfallsrisker (för fullständig redovisning, se Tabellbilaga 6-8):

Exempel på åtgärder av någon brist

- *Batteri på traktor och lite annat*
- *Boxar, maskiner etc*
- *Brunnslock*
- *Byggt ut stall, säkrat brunn*
- *Bättrat på med skydd över farliga strömuttag, lite sådant*
- *Dålig vägg i ladugård*
- *Dörr i stallet*
- *Fixat nya grindar i stall*
- *Fodervagnar bytta*
- *Grindar*
- *Kraftöverföringskydd*
- *Köpt ny tröska*
- *Lagat staket utanför stall etc*
- *Lite brister överallt*
- *Nya grindar till hage*
- *Räcken runt brunn*
- *Satt upp räcken vid brant kant*
- *Satt upp spegel för utfart*
- *Småsaker, lagat hål etc*
- *Säkrat maskinerna*
- *Trasigt eluttag*
- *Täppt igen hål i marken*

- *Ändrar och förbättrar lite smått hela tiden*
- *Överföringsskydd, nya vagnar, räcken*

Exempel på förbättrade arbetsrutiner/instruktioner:

- *Arbetsrutiner och tider*
- *Arbetsställningar*
- *Arbetstider*
- *Bättre djurhantering*
- *Diskussioner om säkerhet och rutiner*
- *Försiktigare vid djurhantering*
- *Gården är mer ordningsam nu*
- *Informerar noga om säkerheten*
- *Instruktioner och rutiner*
- *Lite rutiner, arbete mat tex.*
- *Noga med att förklara olycksrisker*
- *Noga med säkerhetsrutiner*
- *Organiserat, och pratat med anställda*
- *Planerar bättre*
- *Regler för säkerheten*
- *Regler och rutiner*
- *Rutiner med anställda*
- *Staplar balar bättre*
- *Tydlig med instruktioner*
- *Tänka på sömn och mathållning*
- *Viktigt att hålla ordning på gården*

Exempel på ökad användning av personlig skyddsutrustning:

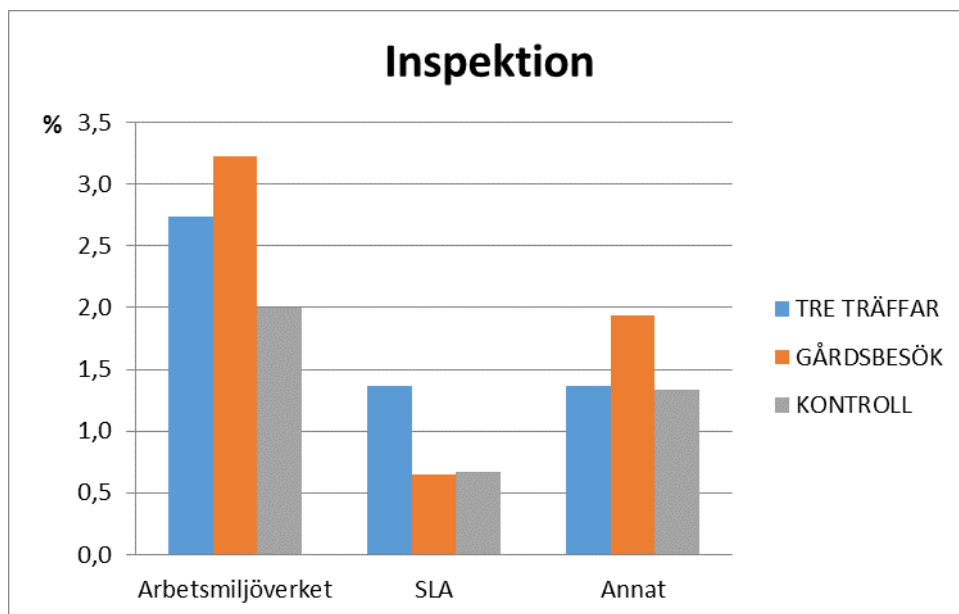
- *Andningsskydd*
- *Bättre stövlar*
- *Handskar och stövlar*
- *Hörselskydd*
- *Kläder*
- *Kontinuerligt inköp, slits ut*
- *Munskydd*
- *Nya kläder regelbundet*
- *Nya skyddskläder*
- *Skyddsglasögon och hörselskydd*

Exempel på utbildning:

- *Djur*
- *Djurhantering*
- *Uppdatering motorsågsutbildning*

Fråga 4. Har gården under 2012 haft annan arbetsmiljörådgivning eller arbetsmiljöinspektion

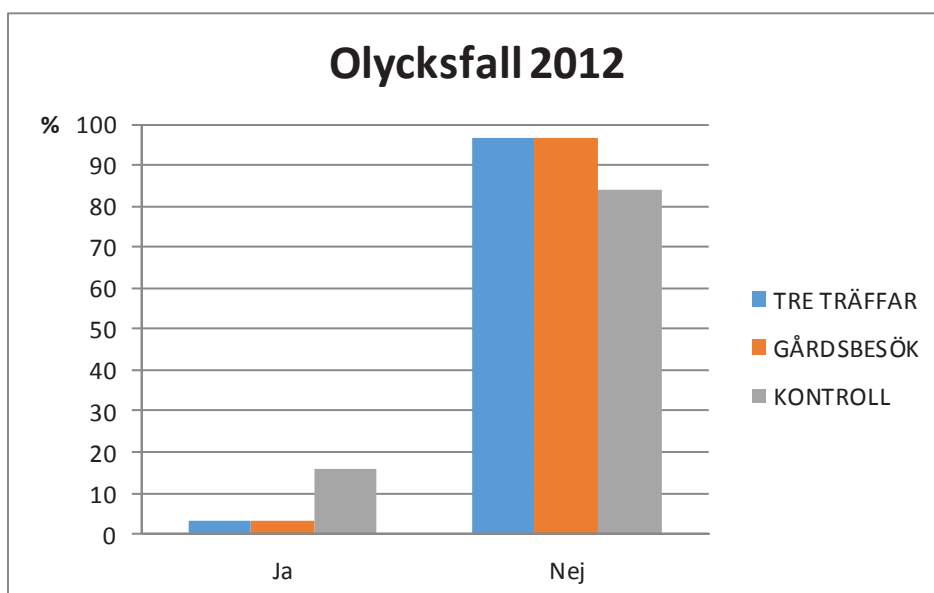
Förekomsten av annan arbetsmiljörådgivning eller arbetsmiljöinspektion förekom endast i mindre omfattning vid de studerade företagen under 2012 (Figur 4). I de fall detta förekom var det Arbetsmiljöverkets inspektörer, SLA:s arbetsmiljöutvecklare eller Kommunals regionala skyddsombud som besökt gården.

Figur 4. Förekomst av annan arbetsmiljörådgivning eller arbetsmiljöinspektion på gården under året.

Fråga 5. Har det förekommit något olycksfall (= sjukvård) eller olyckstillbud (incident som kunde blivit en skada) som inträffat på gården sedan du deltog i aktiviteten?

Rapporteringen av inträffade olycksfall och incidenter var högre i kontrollgruppen (Figur 5). Några av de rapporteringar som gjordes: *Föll av stege, Klämolycka, Några trampolyckor bland djuren, fastnat med armen i maskin*. Antalet är dock litet och det är svårt att dra några slutsatser. På en följdfråga om man vidtagit några förebyggande åtgärder gavs kommentarer att man t ex blivit försiktigare eller mycket försiktigare.

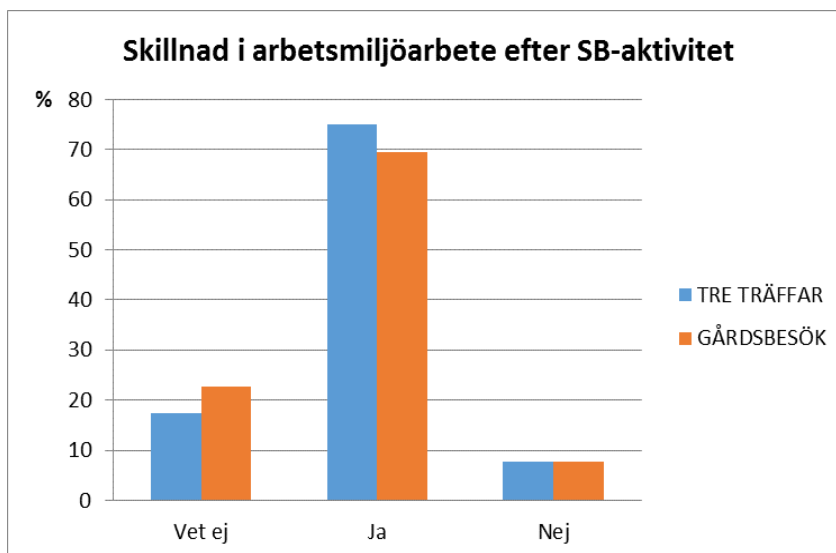
Figur 5. Förekomst av olycksfall eller olyckstillbud efter deltagandet i aktiviteterna.

Fråga 6. Upplever Du själv att arbetsmiljö och säkerhet på gården är viktigare för dig efter att ha deltagit i dessa aktiviteter med Säkert Bondförnuft ?

Det framgår av intervjustvaren att sju av tio lantbrukare upplever att arbetsmiljö och säkerhet är viktigare efter att man deltagit i Säkert Bondförnufts olika aktiviteter (Figur 6). Bland kommentarerna framkommer många positiva effekter hos den enskilde lantbrukarens inställning. Exempel på kommentarer (för fullständig redovisning, se Tabellbilaga 6-8):

- Aldrig själv vid hantering av djur
- Arbetar säkrare
- Arbetar utifrån systematiskt arbetsmiljöarbete
- Betydligt viktigare nu när man sett riskerna
- Botat hemmablindheten lite
- Bättre koll på om något är söndrigt och mer uppsikt
- Diskuterar mer med varandra
- Eftertänksam
- Fått mig en tankeställare hur lätt det kan hända en olycka
- Försiktigare i hantering av djur och när barn är inblandade
- Försöker tänka steget före så inget hinner hända
- Gett effekt – arbetar säkrare
- Hjälpt mig att tänka på säkerheten först och främst

- *Planerar farliga moment bättre*
- *Ja, men det vore bra med någon mer som påminner om riskerna*
- *Javisst, en helt annan förståelse*
- *Ökat medvetenheten betydligt*
- *Mycket mer riskmedveten*
- *Mycket skillnad faktiskt, bra kampanj!*
- *Nej, ingen skillnad än så länge*
- *Nej, var medveten redan innan*
- *Nu är man bättre på att hålla ordning på gården*
- *Riskmedveten, bra med push i ryggen*
- *Svårt att prioritera säkerhet i alla lägen*
- *Säkerheten med barnen prioriteras*
- *Säkerhet och rutiner viktigare*
- *Tar det lugnare och hastar inte med arbetet*
- *Tänker efter två gånger*

Figur 6. Lantbrukarnas uppfattning om arbetsmiljö och säkerhet blivit en viktigare fråga efter att ha deltagit i Säkert Bondförnufts aktiviteter.

Fråga 7. På vilket sätt skulle Säkert Bondförnuft kunna utvecklas för att stödja ditt arbetsmiljöarbete på gården?

Detta var en öppen fråga som resulterade i många kommentarer, speciellt gällande gårdsbesök, rådgivning och betydelsen av att bli påmind om risker och förebyggande arbete på gården. Ett antal exempel (för fullständig redovisning, se Tabellbilaga 6-8):

- *Bra med gårdsbesök*
- *Bra med uppföljning*
- *Broschyrer om råd och tips*
- *Fortsätta med något liknande*
- *Fortsätta med rådgivning*
- *Genomgång med handledare igen*
- *Hade varit bra med uppdatering*
- *Handlar om pengar och tid*
- *Jättebra med rundgången på gården*
- *Kampanjer är bra men en kostnadsfråga*
- *Komma tillbaka och inspektera*
- *Kurs av något slag*
- *Mer råd om säkerhet och hur det kan hållas uppe på gården*
- *Repetition*
- *Se till att påminna en om att tänka på säkerheten*
- *Träffa kollegor*
- *Träffas och gå igenom gården igen*
- *Uppföljning så att man uppdateras*

4.1.2 Attityder till risker och säkerhetsfrågor i lantbruket

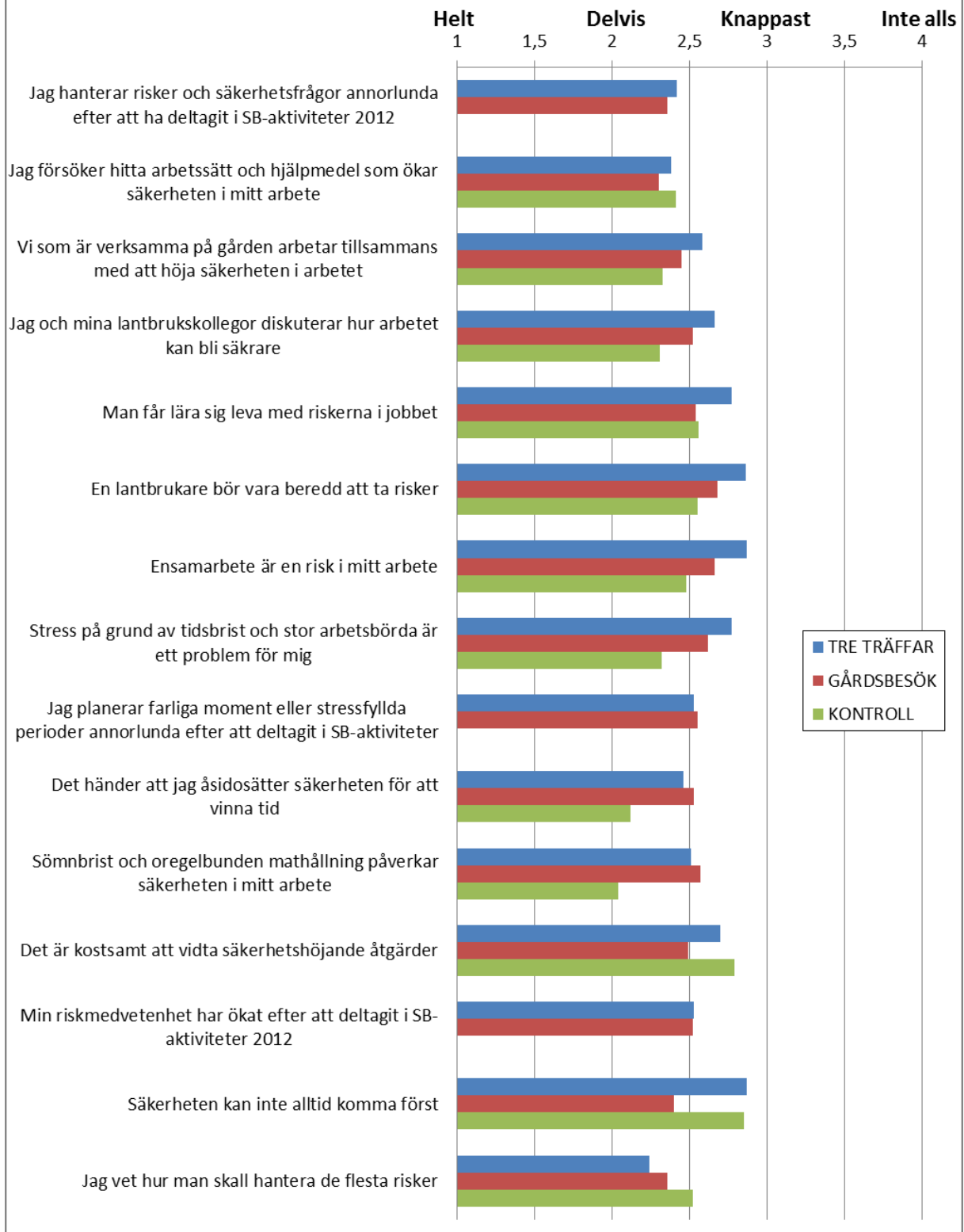
Lantbrukarna som intervjuades fick även svara på korta frågor kring deras attityder till risker och säkerhetsfrågor i lantbruket. Kontrollgruppen fick samma frågor som de som deltagit i Säkert Bondförnufts aktiviteter.

Fråga 8. Risker och säkerhetsfrågor i lantbruket. Hur väl instämmer Du i följande påståenden: 1) *Instämmer helt*, 2) *Instämmer delvis*, 3) *Instämmer knappast*, 4) *Instämmer inte alls*

- a) Jag hanterar risker och säkerhetsfrågor annorlunda efter att ha deltagit i SB aktiviteter 2012?
- b) Jag försöker hitta arbetsätt och hjälpmedel som ökar säkerheten i mitt arbete!
- c) Vi som är verksamma på gården arbetar tillsammans med att höja säkerheten i arbetet.
- d) Jag och mina lantbrukskollegor diskuterar hur arbetet kan bli säkrare.
- e) Man får lära sig leva med riskerna i jobbet.
- f) En lantbrukare bör vara beredd att ta risker.
- g) Ensamarbete är en risk i mitt arbete
- h) Stress på grund av tidsbrist och stor arbetsbörda är ett problem för mig.
- i) Jag planerar farliga moment eller stressfyllda perioder annorlunda efter att deltagit i SB aktiviteter!
- j) Det händer att jag åsidosätter säkerheten för att vinna tid.
- k) Sömnbrist och oregelbunden mathållning påverkar säkerheten i mitt arbete!
- l) Det är kostsamt att vidta säkerhetshöjande åtgärder.
- m) Min riskmedvetenhet har ökat efter att deltagit i SB aktiviteter 2012?
- n) Säkerheten kan inte alltid komma först!
- o) Jag vet hur man skall hantera de flesta risker!

Studien uppvisar en del intressanta resultat (Figur 8), där det bl a förefaller som att de lantbrukare som deltagit i SB aktiviteter är något mer säkerhetsmedvetna i jämförelse med kontrollgruppen. Det är dock inga större skillnader mellan de som deltagit i Tre träffar och de som haft Gårdsbesök.

Instämmande om risker och säkerhetsfrågor

Figur 8. Lantbrukarnas attityder till risker och säkerhetsfrågor i lantbruket

4.2 En jämförelse mellan de lantbrukare som deltog i Säkert Bondförnufts aktiviteter 2012 och 2010

Resultaten i det följande visar utfallet i form av en jämförelse av de telefonintervjuer som genomfördes under 2011, respektive 2013 avseende lantbrukares deltagande i Säkert Bondförnufts aktiviteter 2010, respektive 2012:

- Individuellt gårdsbesök av handledare på gården
- Deltagande i kursen *Tre träffar till Säkert Bondförnuft*
- Kontrollgrupp med lantbrukare som inte deltagit i några av Säkert Bondförnufts aktiviteter.

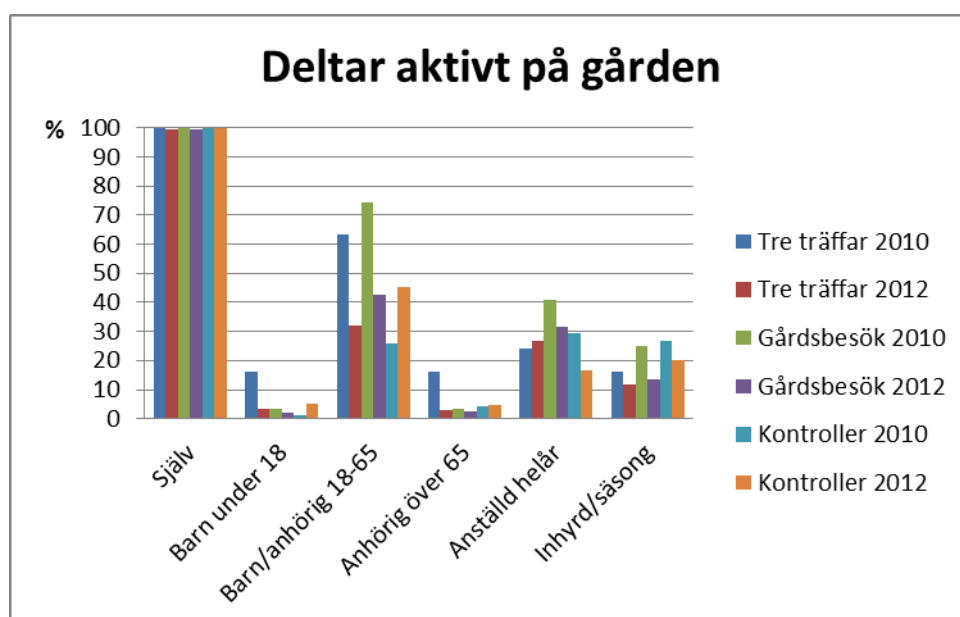
Figureerna redovisar resultat dels uppdelat på olika SB aktiviteter och dels som sammanslagna SB aktiviteter – i relation till kontrollgrupperna.

Fullständiga resultat i tabellform redovisas i Tabellbilaga 2 och 3.

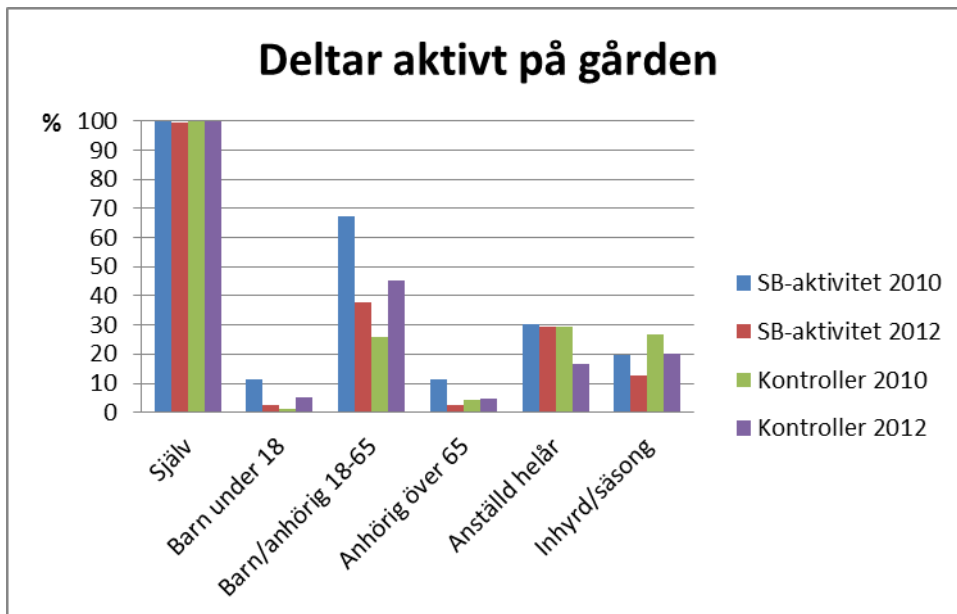
4.2.1. Deltagandet i Säkert Bondförnufts aktiviteter

Fråga 9. Vilka personer deltog regelbundet under 2010 respektive 2012 (t ex varje månad) i det praktiska arbetet (med djurskötsel, maskin användning osv) på gården

Förutom lantbrukaren själv var det vanligast att extern arbetskraft aktivt deltar i det praktiska arbetet på gården (helårsanställda, säsongarbetskraft och inhyrd personal) följt av anhöriga (över 18 år). I denna studie redovisas liten regelbunden arbetsinsats av minderåriga och äldre anhöriga över 65 år. Den skillnad som kan noteras är att andelen aktiva anhöriga familjemedlemmar är betydligt färre 2012 i jämförelse med 2010.

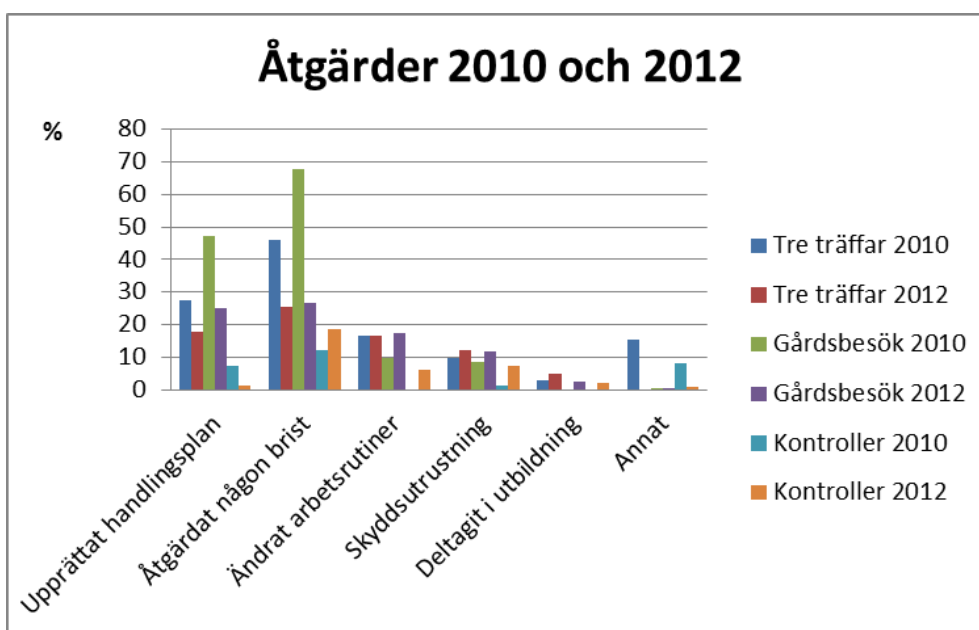
Figur 9a. Vilka personer som regelbundet under 2010 och 2012 (t ex varje månad) deltog i det praktiska arbetet (med djurskötsel, maskin användning osv), fördelat på olika Säkert Bondförnuftaktiviteter, respektive kontrollgrupp. Redovisning uppdelad på olika SB aktiviteter.

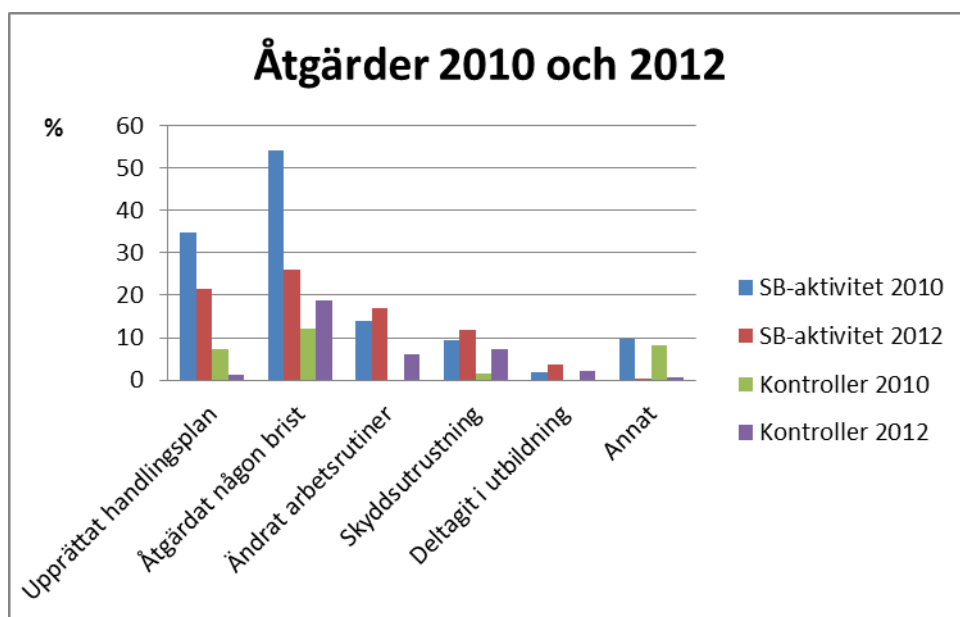
Figur 9b. Vilka personer som regelbundet under 2010 och 2012 (t ex varje månad) deltog i det praktiska arbetet (med djurskötsel, maskinanvändning osv), fördelat på olika Säkert Bondförnuftaktiviteter, respektive kontrollgrupp. Redovisning sammanslagen för SB aktiviteter.

Fråga 10. Har Du vidtagit några åtgärder i ditt företag/på din gård för att förbättra arbetsmiljön och förebygga olycksfallsrisker efter att ha deltagit i Säkert Bondförnuft aktiviteten 2010 respektive 2012?

Resultaten visar tydligt att det blivit betydligt färre åtgärder efter att ha deltagit i SB aktiviteter 2012 i jämförelse med 2010 vad gäller att åtgärda någon brist eller att upprätta en handlingsplan.

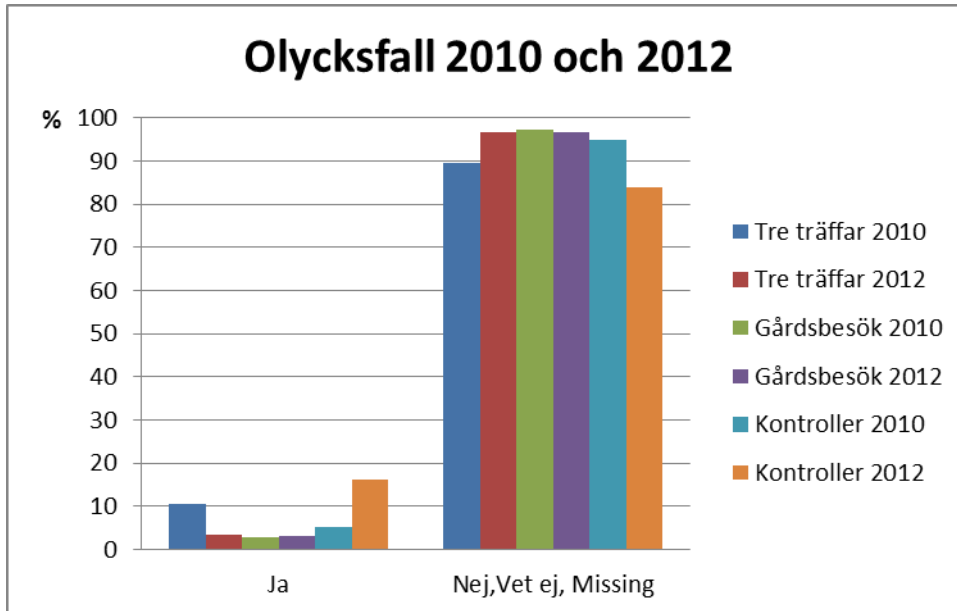
Figur 10a. I vilken utsträckning lantbrukarna vidtagit några åtgärder för att förbättra arbetsmiljön och förebygga olycksfallsrisker efter att ha deltagit i aktiviteten 2010 respektive 2012. Kontrollgruppen tillfrågades om några åtgärder vidtagits under 2010 respektive 2012. Redovisning uppdelad på olika SB aktiviteter.

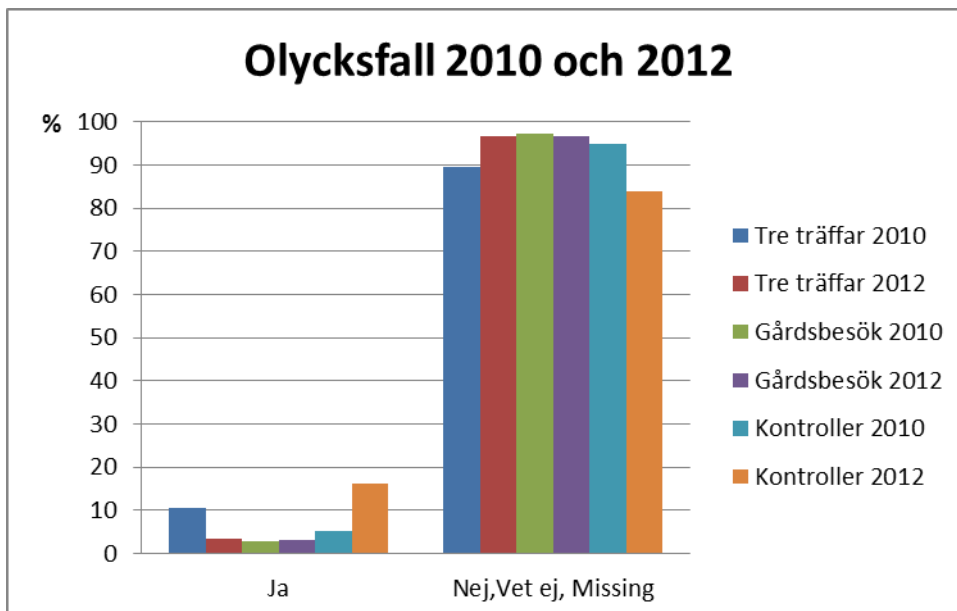
Figur 10b. I vilken utsträckning lantbrukarna vidtagit några åtgärder för att förbättra arbetsmiljön och förebygga olycksfallsrisker efter att ha deltagit i aktiviteten 2010 respektive 2012. Kontrollgruppen tillfrågades om några åtgärder vidtagits under 2010 respektive 2012. Redovisning sammanslagen för SB aktiviteter.

Fråga 11. Har det förekommit något olycksfall (= sjukvård) eller olyckstillbud (incident som kunde blivit en skada) som inträffat på gården sedan du deltog i aktiviteten 2010 respektive 2012?

Enligt resultaten är det ett fåtal skador eller incidenter som rapporterats, det kan dock noteras att bland kontrollerna 2012 förefaller det ha varit fler skador och incidenter.

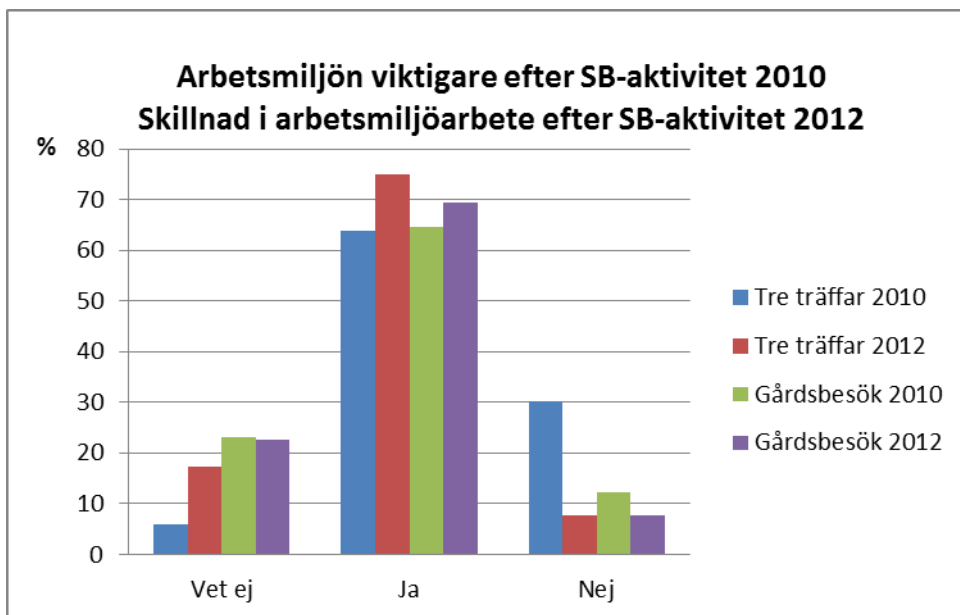
Figur 11a. Förekomst av olycksfall eller olyckstillbud efter deltagandet i aktiviteterna 2010, respektive 2012, samt kontroller för motsvarande år. Redovisning uppdelad på olika SB aktiviteter.

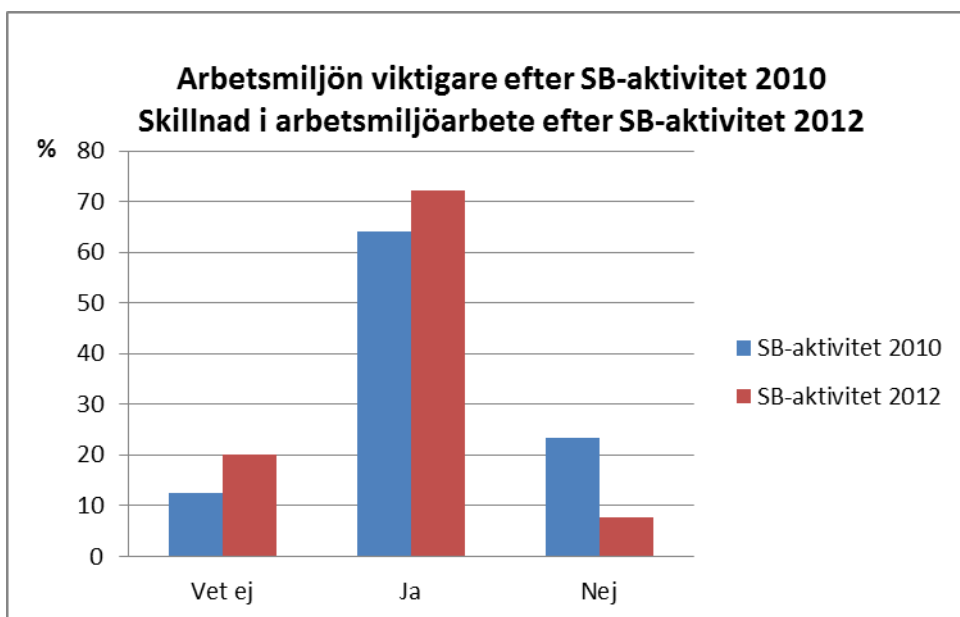
Figur 11b. Förekomst av olycksfall eller olyckstillbud efter deltagandet i aktiviteterna 2010, respektive 2012, samt kontroller för motsvarande år. Redovisning sammanslagen för SB aktiviteter.

Fråga 12. Upplever Du själv att arbetsmiljö och säkerhet på gården är viktigare för dig efter att ha deltagit i dessa aktiviteter med Säkert Bondförnuft under 2010, respektive 2012 ?

Det framgår av intervjustvaren att sex-sju av tio lantbrukare upplever att arbetsmiljö och säkerhet är viktigare efter att man deltagit i Säkert Bondförnufts olika aktiviteter (Figur 12). Det framgår även att denna synpunkt blivit något förstärkt bland medverkande lantbrukare 2012 i jämförelse med 2010.

Figur 12a. Lantbrukarnas uppfattning om arbetsmiljö och säkerhet blivit en viktigare fråga efter att ha deltagit i Säkert Bondförnufts aktiviteter under 2010, respektive 2012. Redovisning uppdelad på olika SB aktiviteter.

Figur 12b. Lantbrukarnas uppfattning om arbetsmiljö och säkerhet blivit en viktigare fråga efter att ha deltagit i Säkert Bondförnufts aktiviteter under 2010, respektive 2012. Redovisning sammanslagen för SB aktiviteter.

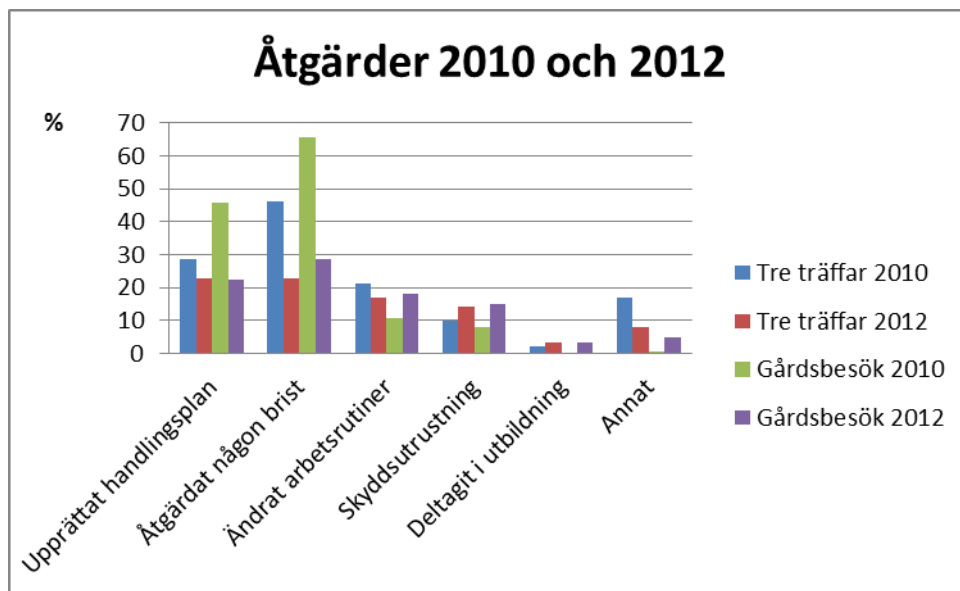
4.3. Uppföljning av en grupp lantbrukare som deltog i Säkert Bondförnufts aktiviteter 2010 – två år senare

Denna del av resultatredovisningen avser en grupp lantbrukare som deltog i Säkert Bondförnufts aktiviteter 2010 och som deltog i vår telefonintervju 2011. Samma lantbrukare tog del av en ny telefonintervju 2013 för att belysa om det fanns några kvarstående effekter av deras medverkan 2010. Den första studien med telefonintervjuer gällande 2010 finns publicerad i SLU:s skriftserie (Alwall Svennefelt et al, 2013).

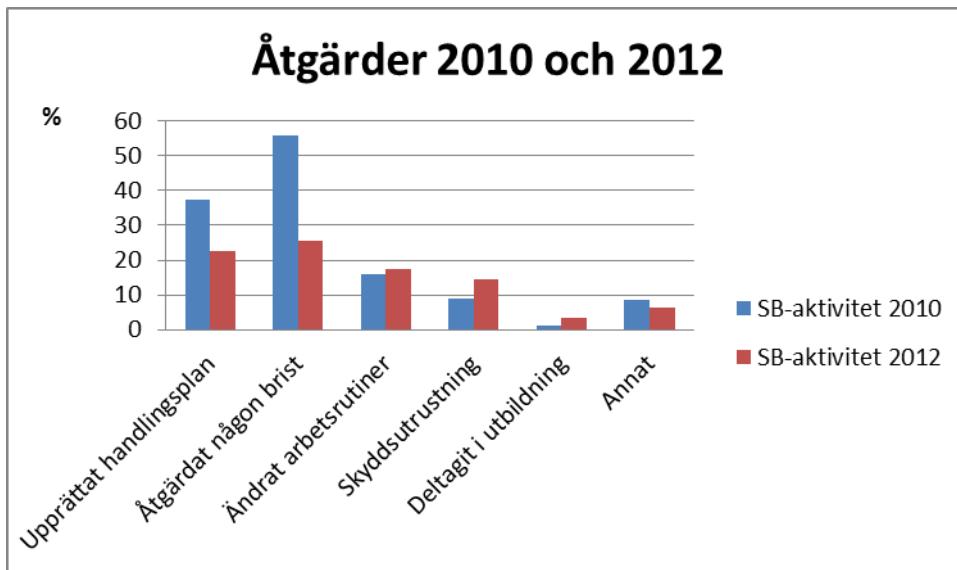
Fullständiga resultat i tabellform redovisas i Tabellbilaga 4 och 5.

Fråga 13. Har Du vidtagit några åtgärder i ditt företag/på din gård för att förbättra arbetsmiljön och förebygga olycksfallsrisker efter att ha deltagit i Säkert Bondförnuft aktiviteten 2010 - avseende åtgärder genomförda 2010, respektive 2012.

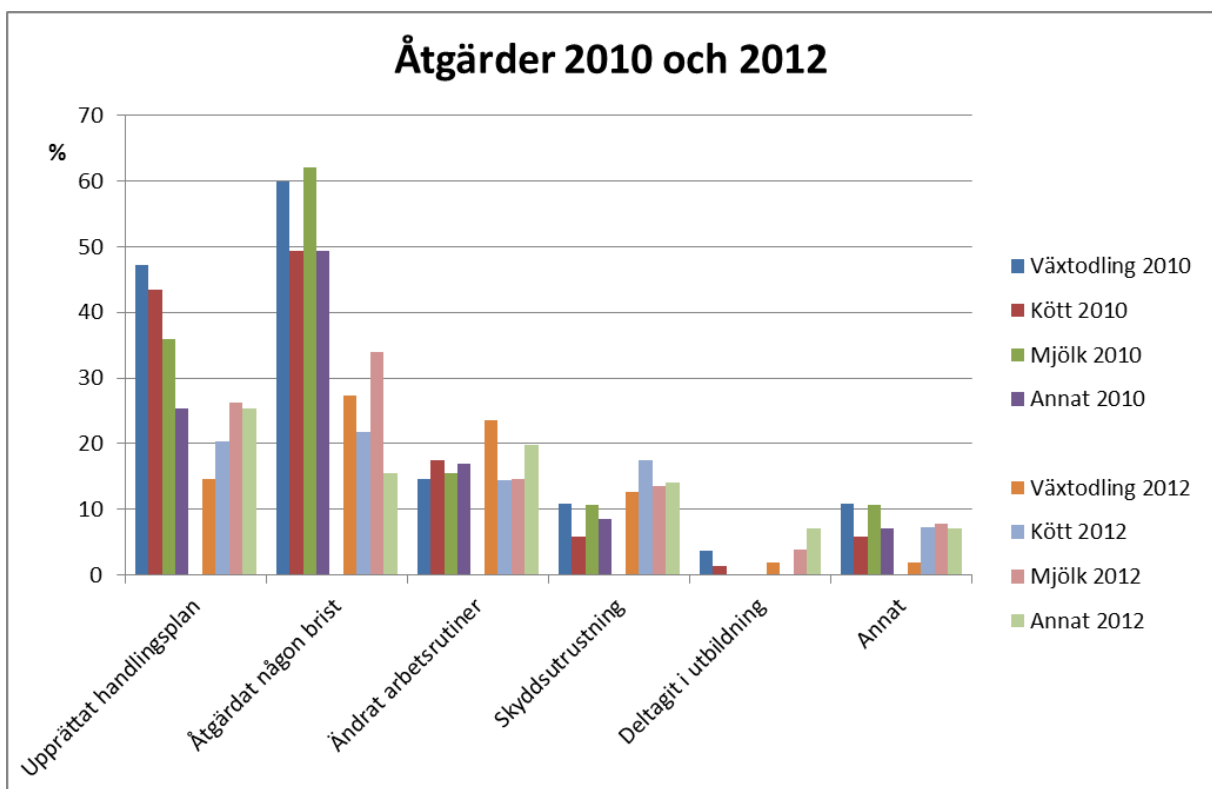
Resultaten visar att lantbrukarna fortsätter att åtgärda brister och att upprätta åtgärdsplaner, två år efter att man deltagit i Säkert Bondförnufts aktiviteter, dock i en mindre omfattning.

Figur 13a. I vilken utsträckning lantbrukarna vidtagit några åtgärder för att förbättra arbetsmiljön och förebygga olycksfallsrisker efter att ha deltagit i aktiviteten 2010 och om samma lantbrukare genomfört åtgärder två år senare (2012). Redovisning uppdelad efter den typ av SB aktivitet de deltog i under 2010.

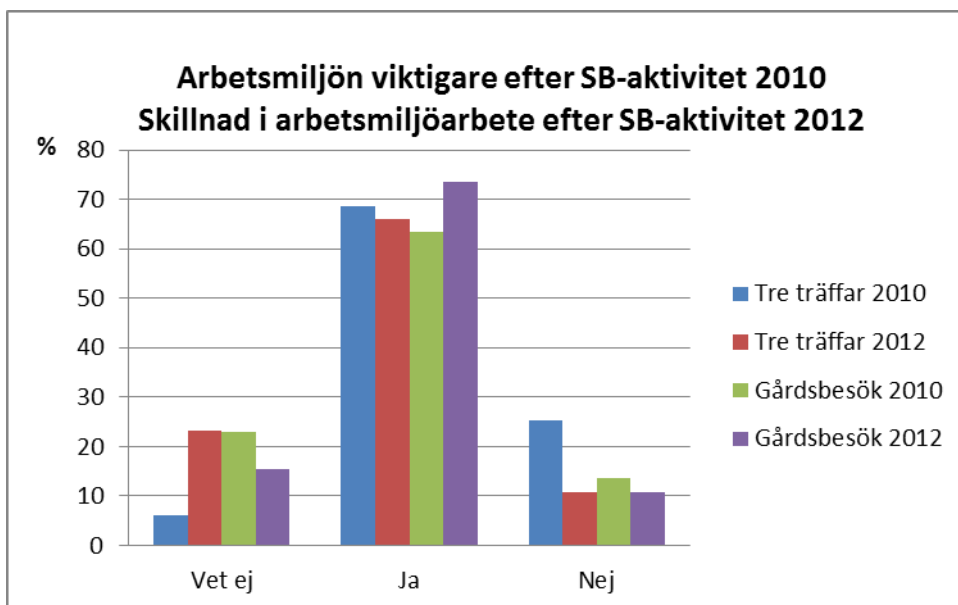
Figur 13b. I vilken utsträckning lantbrukarna vidtagit några åtgärder för att förbättra arbetsmiljön och förebygga olycksfallsrisker efter att ha deltagit i aktiviteten 2010 och om samma lantbrukare genomfört åtgärder två år senare (2012). Redovisning sammanslagen för de olika_SB aktivitet de deltog i under 2010.

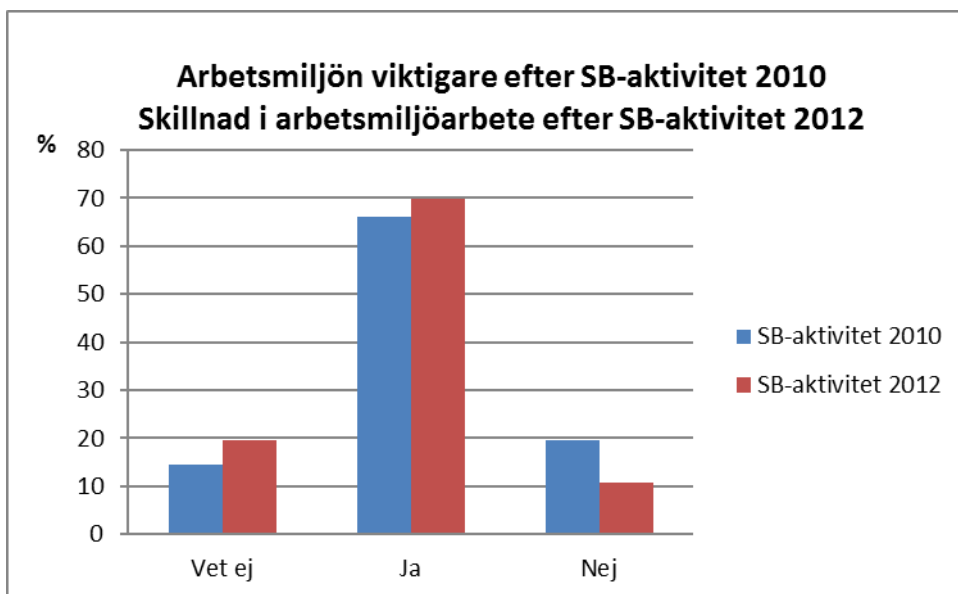
Figur 13c. I vilken utsträckning lantbrukarna vidtagit några åtgärder för att förbättra arbetsmiljön och förebygga olycksfallsrisker efter att ha deltagit i aktiviteten 2010 och om samma lantbrukare genomfört åtgärder två år senare (2012). Redovisning sammanslagen för de olika_SB aktivitet de deltog i under 2010 och fördelad efter verksamhetsinriktning.

Fråga 14. Upplever Du själv att arbetsmiljö och säkerhet på gården är viktigare för dig efter att ha deltagit i dessa aktiviteter med Säkert Bondförnuft under 2010, respektive din uppfattning två år senare (2012) ?

De lantbrukare som deltog i Säkert Bondförnufts aktiviteter 2010 tyckte i hög utsträckning att arbetsmiljö- och säkerhetsfrågorna blivit viktigare för dem enligt de resultat som framkom vid telefonintervjuer 2011. Två år senare var det fortfarande många som hade samma uppfattning.

Figur 14a. Lantbrukarnas uppfattning om arbetsmiljö och säkerhet blivit en viktigare fråga efter att ha deltagit i Säkert Bondförnufts aktiviteter under 2010 och deras uppfattning i frågan två år senare (2012). Redovisning uppdelad för olika SB aktiviteter.

Figur 14b. Lantbrukarnas uppfattning om arbetsmiljö och säkerhet blivit en viktigare fråga efter att ha deltagit i Säkert Bondförnufts aktiviteter under 2010 och deras uppfattning i frågan två år senare (2012). Redovisning sammanslagen för SB aktiviteter.

5. DISKUSSION

Säkert Bondförnuft (SB) är en satsning som hade som målsättning att halvera antalet arbetsskador fram till utgången av 2013 och som även syftade till en attitydförändring i lantbruket när det gäller arbetsmiljöfrågorna.

Det genomfördes en utvärdering av de erfarenheter och attityder som fanns hos lantbrukare som deltagit i Säkert Bondförnufts aktiviteter (kursen *Tre Träffar till Säkert Bondförnuft* eller Individuellt gårdsbesök av handledare) under 2010 och dessa resultat redovisades i en rapport från SLU (Alwall Svennefelt et al, 2013).

I föreliggande studie som genomfördes 2013 användes strukturerade frågeformulär via telefonintervjuer baserade på ett slumpvis urval ur Säkert Bondförnufts eget register av deltagare 2012. Studien omfattade även en uppföljning av en grupp lantbrukare som deltog 2010, dvs i vår första studie. Kontrollgruppen hämtades ur SCB:s lantbruksregister och omfattade bara lantbrukare som inte deltagit i någon aktivitet arrangerad av Säkert Bondförnuft.

Förutom lantbrukaren själv var det vanligast att extern arbetskraft aktivt deltog i det praktiska arbetet på gården (helårsanställda, säsongsarbetskraft och inhyrd personal) följt av anhöriga (över 18 år). I denna studie redovisades relativt liten arbetsinsats av minderåriga och äldre anhöriga över 65 år. Det var gårdar med huvudsaklig inriktning mot växtodling, kött- och mjölkproduktion som deltog i SB:s aktiviteter.

På kärnfrågan om lantbrukarna efter SB aktiviteten, vidtagit några åtgärder för att förbättra arbetsmiljön och förebygga olycksfallsrisker, kunde det konstateras att det var det många som gjort konkreta insatser. Åtgärdat någon brist och upprättat handlingsplan var vanligare bland dem som haft ett individuellt gårdsbesök, kanske för att det då kan bli påtagligt vilka brister som syns vid besöket. Effekterna av att ha deltagit i kursupplägget var nästan lika goda och en betydande andel hade ändrat sina arbetsrutiner – något som inte alls skett i samma utsträckning hos dem som haft ett gårdsbesök. Det fanns tecken på att snabbare och kortsiktiga lösningar gynnas av gårdsbesök, medan mer långsiktiga åtgärder gynnas av kursdeltagandet, där man kan inspireras av varandra i gruppen och där flera kursträffar kan ge tid att reflektera mellan de tillfällen då man ses..

När deltagarna i Säkert Bondförnufts aktiviteter tillfrågades om arbetsmiljö och säkerhetsfrågor blivit viktigare efter aktiviteterna – så är det att närmare 70% som delade denna uppfattning. Om man redan tycker det är viktigt kan det vara svårt att tycka att det blivit ännu viktigare var det en del som svarade. Även de lantbrukare som följdes upp igen två år efter att ha deltagit i den första studien (Alwall Svennefelt et al, 2013) hade ett fortsatt stort engagemang gällande arbetsmiljöfrågor och en hel del vidhöll uppfattningen om att Säkert Bondförnuft hade varit en viktig bidragande faktor till detta.

Studierna avseende 2012 års olika uppföljningar innehöll även frågor om det hade inträffat arbetsskador eller olyckstillbud under det verksamhetsår som löpt sedan deltagandet. Det rapporterades få skador och incidenter, men det är svårt att dra några slutsatser om detta beror på SB satsningen eller om det är tillfälligheter. I en större studie i samarbete med SCB analyseras inträffade arbetsskador inom lantbruket som inträffade 2013, även med avseende på om man varit delaktig i Säkert Bondförnufts aktiviteter eller inte. Denna studie som

publiceras i slutet av 2016 kommer att ytterligare belysa om satsningen Säkert Bondförnuft påverkat skadefrekvensen bland Sveriges lantbrukare.

När det gäller avsnittet om attityder till risker och säkerhetsfrågor i lantbruket var de allra flesta lantbrukare överens om att investeringar i säkerhet lönar sig och att de som deltagit i SB:s aktiviteter var något mer övertygande än kontrollgruppen.

Sammanfattningsvis visar föreliggande studie positiva resultat av satsningen Säkert Bondförnuft – ur ett lantbrukarperspektiv. Lantbrukarna hade i stor utsträckning vidtagit konstruktiva åtgärder och överlag hade deras attityd till arbetsmiljö och säkerhetsfrågor utvecklats positivt.

REFERENSER

Alwall Svennefelt C, Lundqvist P, Svennefelt W, Sunde Persson K & Pinzke S. 2013. Förebyggande av arbetsskador inom lantbruket – ”Säkert Bondförnuft” ur ett lantbrukarperspektiv. Alnarp, Sverige: Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap. Institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi, Sveriges lantbruksuniversitet. Landskap trädgård jordbruk: rapportserie; 2013:1. Alnarp
http://pub.epsilon.slu.se/9389/7/alwall_svennerfelt_et_al_130122_1.pdf

Alwall Svennefelt C, Lundqvist P & Svennefelt W. 2013. Förebyggande av arbetsskador inom lantbruket – Utbildning av handledare inom ”Säkert Bondförnuft”. Alnarp, Sverige: Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap. Institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi, Sveriges lantbruksuniversitet. Landskap trädgård jordbruk: rapportserie; 2013:3. Alnarp.
http://pub.epsilon.slu.se/9390/7/alwall_svennerfelt_et_al_130122_2.pdf

Arbetsmiljöverket. 2008. Analys av utveckling av dödsfall till följd av olyckor på arbetsplatser. Projektrapport AIHÄ 2008/22164. Stockholm
http://www.av.se/dokument/Press/projektrapport_dodsolyckor_2008.pdf

Jordbruksverket. 2007. Motverka olycksfall i lantbruket. Rapport från Jordbruksverket och Skogsstyrelsen. Rapport RA07:8. Jönköping.
http://www2.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/trycksaker/Pdf_rapporter/ra07_8.pdf

Lundqvist, P. 2012. Ökad säkerhet inom jordbruket – interventioner och andra strategier. Kunskapsöversikt. Arbetsmiljöverket. Rapport 2012:15. Stockholm
http://www.av.se/dokument/aktuellt/kunskapsöversikt/RAP2012_15.pdf

Pinzke S. & Lundqvist P. 2007. Occupational Accidents in Swedish Agriculture. Agricultural Engineering Research, vol 13, 159-165

Pinzke, S. & Lundqvist, P, 2011. Arbetsolycksfall i jord- och skogsbruk 2004. Alnarp, Sverige: Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap. Institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi, Sveriges lantbruksuniversitet. Landskap trädgård jordbruk: rapportserie ; 2011:44. Alnarp
http://pub.epsilon.slu.se/8534/1/pinzke_et_al_120104.pdf

Säkert Bondförnuft. 2013. Säkert Bondförnuft - slutrapport. ISBN 978-91-637-4700-7. Wikströms tryckeri. <http://www.sakertbondfornuft.se/>

TABELLBILAGA 1.

Resultat 2012 års uppföljning av Säkert Bondförnuft

Tre träffar (146), Individuella gårdsbesök (155), Kontroller (150)

1. Verksamhetsinriktning

	Tre träffar		Gårdsbesök		Kontroller	
	n	%	n	%	n	%
Växtodling	40	27,4	24	15,5	43	28,7
Kött	34	23,3	42	27,1	55	36,7
<i>Nöt</i>	27		35		55	
<i>Lamm</i>	0		3		3	
<i>Gris</i>	3		3		8	
<i>Fjäderfä</i>	3		2		5	
<i>Övrigt</i>	1		0		0	
Mjök	49	33,6	80	51,6	33	22,0
<i>Kor</i>	45		78		21	
<i>Getter/får</i>	5		1		13	
Häst	7	4,8	0	0,0	17	11,3
Skog	9	6,2	8	5,2	0	
Energi	1	0,7	0	0,0	0	
Grönsaker	1	0,7	0	0,0	0	
<i>Friland</i>	0		0		0	
<i>Växthus</i>	0		0		0	
Trädgård (frukt och bär)	1	0,7	0	0,0	2	1,3
Turism	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Övrigt	12	8,2	1	0,6	2	1,3
Antal verksamheter	154		155		152	

2. Deltar aktivt på gården

	Tre träffar		Gårdsbesök		Kontroller	
	n	%	n	%	n	%
Själv	145	99,3	154	99,4	150	100,0
Barn under 18	5	3,4	3	1,9	8	5,3
Barn/anhörig 18-65	47	32,2	66	42,6	68	45,3
Anhörig över 65	4	2,7	4	2,6	7	4,7
Anställd helår	39	26,7	49	31,6	25	16,7
Anställda säsong	11	7,5	13	8,4	17	11,3
Inhyrd arbetskraft	6	4,1	8	5,2	13	8,7
Antal personer	257		297		288	

3. Åtgärder

	Tre träffar		Gårdsbesök		Kontroller	
	n	%	n	%	n	%
Upprättat handlingsplan	26	17,8	39	25,2	2	1,3
Åtgärdat någon brist	37	25,3	41	26,5	28	18,7
Ändrat arbetsrutiner	24	16,4	27	17,4	9	6,0
Skyddsutrustning	18	12,3	18	11,6	11	7,3
Deltagit i utbildning	7	4,8	4	2,6	3	2,0
Annat	0	0,0	1	0,6	1	0,7
Antal åtgärder	112		130		54	

4. Inspektion

	Tre träffar		Gårdsbesök		Kontroller	
	n	%	n	%	n	%
Arbetsmiljöverket	4	2,7	5	3,2	3	2,0
SLA	2	1,4	1	0,6	1	0,7
Annat	2	1,4	3	1,9	2	1,3
Antal inspektioner	8		9		6	

5. Olycksfall 2012

	Tre träffar		Gårdsbesök		Kontroller	
	n	%	n	%	n	%
Ja	5	3,4	5	3,2	24	16,0
Nej, Vet ej, Missing	141	96,6	150	96,8	126	84,0
	146		155		150	

6. Om ja, vidtagit förebyggande åtgärder

	Tre träffar		Gårdsbesök		Kontroller	
	n	%	n	%	n	%
Ja	3	60,0	2	40,0	8	33,3
Nej, Vet ej, Missing	143	40,0	153	60,0	142	67,7
	146		155		150	

7. Skillnad i arbetsmiljöarbete efter SB-aktivitet

	Tre träffar		Gårdsbesök	
	n	%	n	%
Vet ej	25	17,4	35	22,7
Ja	108	75,0	107	69,5
Nej	11	7,6	12	7,8
	144		154	

8. Ålder

	Tre träffar		Gårdsbesök		Kontroller	
	n	%	n	%	n	%
-20	1	0,7	1	0,6	0	0
21-30	13	8,9	5	3,2	5	3,4
31-40	21	14,4	26	16,8	15	10,1
41-50	36	24,7	53	34,2	38	25,5
51-60	37	25,3	45	29,0	49	32,9
61-70	35	24,0	25	16,1	36	24,2
71-	3	2,1	0		6	4
	146		155		149	

9. Högsta utbildning

	Tre träffar		Gårdsbesök		Kontroller	
	n	%	n	%	n	%
Grundskola	20	13,7	17	11	16	10,7
Lantbruksskola	54	37	58	37,4	59	39,6
Driftsledare	25	17,1	22	14,2	20	13,4
Annan gymnasial utb	1	0,7	12	7,7	13	8,7
Agronom	5	3,4	4	2,6	8	5,4
Lantmästare	23	15,8	25	16,1	17	11,4
Annan kortare högskoleutb	10	6,8	12	7,7	8	5,4
Annan längre högskoleutb	7	4,8	5	3,2	8	5,4
Övrigt	1	0,7	0	0	0	0
	146		155		149	

10. Kön

	Tre träffar		Gårdsbesök		Kontroller	
	n	%	n	%	n	%
Kvinna	17	11,6	10	6,5	12	8,3
Man	129	88,4	143	93,5	133	91,7
	146		153		145	

11. Risker och säkerhet

a. Jag hanterar risker och säkerhetsfrågor annorlunda efter att ha deltagit i SB-aktiviteter 2012

	Tre träffar		Gårdsbesök		Kontroller	
	n	%	n	%	n	%
Ej svar	2	1,4	3	1,9		
Instämmer helt	17	11,6	36	23,2		
Instämmer delvis	65	44,5	48	31,0		
Instämmer knappast	46	31,5	45	29,0		
Instämmer inte alls	16	11,0	23	14,8		
	146		155			
Medel	2,42		2,36			

b. Jag försöker hitta arbetssätt och hjälpmedel som ökar säkerheten i mitt arbete

	Tre träffar		Gårdsbesök		Kontroller	
	n	%	n	%	n	%
Ej svar	0	0,0	1	0,6	0	0,0
Instämmer helt	19	13,0	33	21,3	10	6,7
Instämmer delvis	66	44,2	58	37,4	70	46,7
Instämmer knappast	48	32,9	47	30,3	68	45,3
Instämmer inte alls	13	8,9	16	10,3	2	1,3
	146		155		150	
Medel	2,38		2,30		2,41	

c. Vi som är verksamma på gården arbetar tillsammans med att höja säkerheten i arbetet

	Tre träffar		Gårdsbesök		Kontroller	
	n	%	n	%	n	%
Ej svar	0	0,0	2	1,3	0	0,0
Instämmer helt	12	8,2	19	12,3	17	11,3
Instämmer delvis	53	36,3	56	36,1	71	47,3
Instämmer knappast	65	44,5	68	43,9	57	38,3
Instämmer inte alls	16	11,0	10	6,5	5	3,3
	146		155		150	
Medel	2,58		2,45		2,33	

d. Jag och mina lantbrukskollegor diskuterar hur arbetet kan bli säkrare

	Tre träffar		Gårdsbesök		Kontroller	
	n	%	n	%	n	%
Ej svar	1	0,7	1	0,6	0	0,0
Instämmer helt	4	2,7	10	6,5	20	13,3
Instämmer delvis	51	34,9	66	42,6	66	44,0
Instämmer knappast	80	54,8	66	42,6	61	40,7
Instämmer inte alls	10	6,8	12	7,7	3	2,0
	146		155		150	
Medel	2,66		2,52		2,31	

e. Man får lära sig leva med riskerna i jobbet

	Tre träffar		Gårdsbesök		Kontroller	
	n	%	n	%	n	%
Ej svar	0	0,0	4	2,5	0	0,0
Instämmer helt	4	2,7	9	5,8	8	5,3
Instämmer delvis	55	37,7	71	45,8	63	42,0
Instämmer knappast	58	39,7	51	32,9	66	44,0
Instämmer inte alls	29	19,9	20	12,9	13	8,7
	146		155		150	
Medel	2,77		2,54		2,56	

f. En lantbrukare bör vara beredd att ta risker

	Tre träffar		Gårdsbesök		Kontroller	
	n	%	n	%	n	%
Ej svar	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Instämmer helt	1	0,7	5	3,2	10	6,7
Instämmer delvis	50	34,2	60	38,7	60	40,0
Instämmer knappast	64	43,8	70	45,2	67	44,7
Instämmer inte alls	31	21,2	20	12,9	13	8,7
	146		155		150	
Medel	2,86		2,68		2,55	

g. Ensamarbete är en risk i mitt arbete

	Tre träffar		Gårdsbesök		Kontroller	
	n	%	n	%	n	%
Ej svar	0	0,0	3	1,9	1	0,7
Instämmer helt	5	3,4	7	4,5	23	15,4
Instämmer delvis	33	22,6	60	38,7	44	29,5
Instämmer knappast	84	57,5	63	40,6	69	46,3
Instämmer inte alls	24	16,4	22	14,2	13	8,7
	146		155		150	
Medel	2,87		2,66		2,48	

h. Stress på grund av tidsbrist och stor arbetsbörda är ett problem för mig

	Tre träffar		Gårdsbesök		Kontroller	
	n	%	n	%	n	%
Ej svar	1	0,7	4	2,6	1	0,7
Instämmer helt	2	1,4	6	3,9	29	19,3
Instämmer delvis	48	32,9	63	40,6	55	36,7
Instämmer knappast	77	52,7	65	41,9	53	35,3
Instämmer inte alls	18	12,3	17	11,0	12	8,0
	146		155		150	
Medel	2,77		2,62		2,32	

i. Jag planerar farliga moment eller stressfyllda perioder annorlunda efter att deltagit i SB-aktiviteter

	Tre träffar		Gårdsbesök		Kontroller	
	n	%	n	%	n	%
Ej svar	2	1,4	1	0,6		
Instämmer helt	7	4,8	10	6,5		
Instämmer delvis	64	43,8	60	38,7		
Instämmer knappast	63	43,2	74	47,7		
Instämmer inte alls	10	6,8	10	6,5		
	146		155			
Medel	2,53		2,55			

j. Det händer att jag åsidosätter säkerheten för att vinna tid

	Tre träffar		Gårdsbesök		Kontroller	
	n	%	n	%	n	%
Ej svar	1	0,7	3	1,9	1	0,7
Instämmer helt	15	10,3	16	10,3	41	27,3
Instämmer delvis	53	36,3	51	32,9	50	33,3
Instämmer knappast	73	50,3	74	47,7	57	38,0
Instämmer inte alls	4	2,8	11	7,1	1	0,7
	146		155		150	
Medel	2,46		2,53		2,12	

k. Sömnbrist och oregelbunden mathållning påverkar säkerheten i mitt arbete

	Tre träffar		Gårdsbesök		Kontroller	
	n	%	n	%	n	%
Ej svar	0	0,0	3	1,9	0	0,0
Instämmer helt	12	8,2	12	7,7	39	26,0
Instämmer delvis	58	39,7	60	38,7	68	45,3
Instämmer knappast	65	44,5	62	40,0	41	27,3
Instämmer inte alls	11	7,5	18	11,6	2	1,3
	146		155		150	
Medel	2,51		2,57		2,04	

l. Det är kostsamt att vidta säkerhetshöjande åtgärder

	Tre träffar		Gårdsbesök		Kontroller	
	n	%	n	%	n	%
Ej svar	0	0,0	1	0,6	0	0,0
Instämmer helt	3	2,1	16	10,3	3	2,0
Instämmer delvis	53	36,3	62	40,0	49	32,7
Instämmer knappast	75	51,4	60	38,7	75	50,0
Instämmer inte alls	15	10,3	16	10,3	23	15,3
	146		155		150	
Medel	2,70		2,49		2,79	

m. Min riskmedvetenhet har ökat efter att deltagit i SB-aktiviteter 2012

	Tre träffar		Gårdsbesök		Kontroller	
	n	%	n	%	n	%
Ej svar	3	2,1	0	0,0		
Instämmer helt	9	6,2	15	9,7		
Instämmer delvis	56	38,4	59	38,1		
Instämmer knappast	71	48,6	66	42,6		
Instämmer inte alls	7	4,8	15	9,7		
	146		155			
Medel	2,53		2,52			

n. Säkerheten kan inte alltid komma först

	Tre träffar		Gårdsbesök		Kontroller	
	n	%	n	%	n	%
Ej svar	2	1,4	2	1,3	1	0,7
Instämmer helt	12	8,2	23	14,8	5	3,3
Instämmer delvis	30	20,5	67	43,2	48	32,0
Instämmer knappast	67	45,9	42	27,1	61	40,7
Instämmer inte alls	35	24,0	21	13,5	35	23,3
	146		155		150	
Medel	2,87		2,40		2,85	

n. Jag vet hur man skall hantera de flesta risker

	Tre träffar		Gårdsbesök		Kontroller	
	n	%	n	%	n	%
Ej svar	3	2,1	4	2,6	1	0,7
Instämmer helt	12	8,2	14	9,0	11	7,3
Instämmer delvis	85	58,2	74	47,7	55	36,7
Instämmer knappast	45	30,8	58	37,4	78	52,0
Instämmer inte alls	1	0,7	5	3,2	5	3,3
	146		155		150	
Medel	2,24		2,36		2,52	

TABELLBILAGA 2.

Resultat jämförelse 2010 års studie med 2012 års

uppföljning av Säkert Bondförnuft

2010 Tre träffar (364), Individuella gårdsbesök (220), Kontroller (209)

2012 Tre träffar (146), Individuella gårdsbesök (155), Kontroller (150)

1. Deltar aktivt på gården

	Tre träffar				Gårdsbesök				Kontroller			
	2010		2012		2010		2012		2010		2012	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Själv	364	100,0	145	99,3	220	100,0	154	99,4	209	100,0	150	100,0
Barn under 18	59	16,2	5	3,4	7	3,2	3	1,9	3	1,4	8	5,3
Barn/anhörig 18-65	230	63,2	47	32,2	164	74,5	66	42,6	54	25,8	68	45,3
Anhörig över 65	59	16,2	4	2,7	8	3,6	4	2,6	9	4,3	7	4,7
Anställd helår	88	24,2	39	26,7	90	40,9	49	31,6	61	29,2	25	16,7
Inhyrd/säsong	59	16,2	17	11,6	55	25,0	21	13,6	56	26,8	30	20,0
Antal personer	859		257		544		297		392		288	

2. Åtgärder

	Tre träffar				Gårdsbesök				Kontroller			
	2010		2012		2010		2012		2010		2012	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Upprättat handlingsplan	100	27,5	26	17,8	104	47,3	39	25,2	15	7,2	2	1,3
Åtgärdat någon brist	167	45,9	37	25,3	149	67,7	41	26,5	25	12,0	28	18,7
Ändrat arbetsrutiner	60	16,5	24	16,4	21	9,5	27	17,4	0	0,0	9	6,0
Skyddsutrustning	36	9,9	18	12,3	19	8,6	18	11,6	3	1,4	11	7,3
Deltagit i utbildning	11	3,0	7	4,8	0	0,0	4	2,6	0	0,0	3	2,0
Annat	56	15,4	0	0,0	1	0,5	1	0,6	17	8,1	1	0,7
Antal åtgärder	430		112		294		130		60		54	

3. Olycksfall

	Tre träffar				Gårdsbesök				Kontroller			
	2010		2012		2010		2012		2010		2012	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Ja	38	10,4	5	3,4	6	2,7	5	3,2	11	5,26	24	16,0
Nej, Vet ej, Missing	326	89,6	141	96,6	214	97,3	150	96,8	198	94,74	126	84,0
	364		146		220		155		209		150	

4. Om ja, vidtagit förebyggande åtgärder

	Tre träffar				Gårdsbesök				Kontroller			
	2010		2012		2010		2012		2010		2012	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Ja	7	18,4	3	60,0	2	33,3	2	40,0	2	18,2	8	33,3
Nej, Vet ej, Missing	357	81,6	143	40,0	218	66,7	153	60,0	207	81,8	142	67,7
	364		146		220		155		209		150	

5. Arbetsmiljön viktigare efter aktiviteten. Skillnad i arbetsmiljöarbete efter SB-aktivitet

	Tre träffar				Gårdsbesök			
	2010		2012		2010		2012	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Vet ej	22	6,0	25	17,4	51	23,2	35	22,7
Ja	232	63,7	108	75,0	142	64,5	107	69,5
Nej	110	30,2	11	7,6	27	12,3	12	7,8
	364		144		220		154	

TABELLBILAGA 3.

Resultat jämförelse 2010 års studie med 2012 års uppföljning av Säkert Bondförnuft

2010 SB-aktivitet (584), Kontroller (209)

2012 SB-aktivitet (301), Kontroller (150)

1. Deltar aktivt på gården

	SB-aktivitet				Kontroller			
	2010		2012		2010		2012	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Själv	584	100,0	299	99,3	209	100,0	150	100,0
Barn under 18	66	11,3	8	2,7	3	1,4	8	5,3
Barn/anhörig 18-65	394	67,5	113	37,5	54	25,8	68	45,3
Anhörig över 65	67	11,5	8	2,7	9	4,3	7	4,7
Anställd helår	178	30,5	88	29,2	61	29,2	25	16,7
Inhyrd/säsong	114	19,5	38	12,6	56	26,8	30	20,0
Antal personer	1403		554		392		288	

2. Åtgärder

	SB-aktivitet				Kontroller			
	2010		2012		2010		2012	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Upprättat handlingsplan	204	34,9	65	21,6	15	7,2	2	1,3
Åtgärdat någon brist	316	54,1	78	25,9	25	12,0	28	18,7
Ändrat arbetsrutiner	81	13,9	51	16,9	0	0,0	9	6,0
Skyddsutrustning	55	9,4	36	12,0	3	1,4	11	7,3
Deltagit i utbildning	11	1,9	11	3,7	0	0,0	3	2,0
Annat	57	9,8	1	0,3	17	8,1	1	0,7
Antal åtgärder	724		242		60		54	

3. Olycksfall

	SB-aktivitet				Kontroller			
	2010		2012		2010		2012	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Ja	44	7,5	10	3,3	11	5,26	24	16,0
Nej, Vet ej, Missing	540	92,5	291	96,7	198	94,74	126	84,0
	584		301		209		150	

4. Om ja, vidtagit förebyggande åtgärder

	SB-aktivitet				Kontroller			
	2010		2012		2010		2012	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Ja	9	20,5	5	50,0	2	18,2	8	33,3
Nej, Vet ej, Missing	575	79,5	296	50,0	207	81,8	142	67,7
	584		301		209		150	

5. Arbetsmiljön viktigare efter aktiviteten. Skillnad i arbetsmiljöarbete efter SB-aktivitet

	SB-aktivitet			
	2010		2012	
	n	%	n	%
Vet ej	73	12,5	60	20,1
Ja	374	64,0	215	72,1
Nej	137	23,5	23	7,7
	584		298	

TABELLBILAGA 4.

Resultat jämförelse samma personer 2010 och 2012 års uppföljning av Säkert Bondförnuft

Tre träffar (150), Individuella gårdsbesök (148)

1. Åtgärder

	Tre träffar				Gårdsbesök			
	2010		2012		2010		2012	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Upprättat handlingsplan	43	28,7	34	22,7	68	45,9	33	22,3
Åtgärdat någon brist	69	46,0	34	22,7	97	65,5	42	28,4
Ändrat arbetsrutiner	32	21,3	25	16,7	16	10,8	27	18,2
Skyddsutrustning	15	10,0	21	14,0	12	8,1	22	14,9
Deltagit i utbildning	3	2,0	5	3,3	0	0,0	5	3,4
Annat	25	16,7	12	8,0	1	0,7	7	4,7
Antal åtgärder	187		131		194		136	

2. Olycksfall

	Tre träffar				Gårdsbesök			
	2010		2012		2010		2012	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Ja	16	10,7	5	3,3	4	2,7	1	0,7
Nej, Vet ej, Missing	134	89,3	145	96,7	144	97,3	147	99,3
	150		150		148		148	

3. Om ja, vidtagit förebyggande åtgärder

	Tre träffar				Gårdsbesök			
	2010		2012		2010		2012	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Ja	3	18,8	2	40,0	1	25,0	1	100,0
Nej, Vet ej, Missing	13	81,3	3	60,0	3	75,0	0	60,0
	16		5		4		1	

4. Arbetsmiljön viktigare efter aktiviteten. Skillnad i arbetsmiljöarbete efter SB-aktivitet

	Tre träffar				Gårdsbesök			
	2010		2012		2010		2012	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Vet ej	9	6,0	35	23,3	34	23,0	23	15,5
Ja	103	68,7	99	66,0	94	63,5	109	73,6
Nej	38	25,3	16	10,7	20	13,5	16	10,8
	150		150		148		148	

5. Åtgärder efter verksamhetsinriktning

	2010								2012							
	Växt		Kött		Mjök		Annat		Växt		Kött		Mjök		Annat	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Upprättat handlingsplan	26	47,3	30	43,5	37	35,9	18	25,4	8	14,5	14	20,3	27	26,2	18	25,4
Åtgärdat någon brist	33	60,0	34	49,3	64	62,1	35	49,3	15	27,3	15	21,7	35	34,0	11	15,5
Ändrat arbetsrutiner	8	14,5	12	17,4	16	15,5	12	16,9	13	23,6	10	14,5	15	14,6	14	19,7
Skyddsutrustning	6	10,9	4	5,8	11	10,7	6	8,5	7	12,7	12	17,4	14	13,6	10	14,1
Deltagit i utbildning	2	3,6	1	1,4	0	0,0	0	0,0	1	1,8	0	0,0	4	3,9	5	7,0
Annat	6	10,9	4	5,8	11	10,7	5	7,0	1	1,8	5	7,2	8	7,8	5	7,0
Antal åtgärder	55		69		103		71		55		69		103		71	

TABELLBILAGA 5.

Resultat jämförelse samma personer 2010 och 2012 års uppföljning av Säkert Bondförnuft

SB-aktivitet (298)

1. Åtgärder

	SB-aktivitet			
	2010		2012	
	n	%	n	%
Upprättat handlingsplan	111	37,2	67	22,5
Åtgärdat någon brist	166	55,7	76	25,5
Ändrat arbetsrutiner	48	16,1	52	17,4
Skyddsutrustning	27	9,1	43	14,4
Deltagit i utbildning	3	1,0	10	3,4
Annat	26	8,7	19	6,4
Antal åtgärder	381		267	

2. Olycksfall

	SB-aktivitet			
	2010		2012	
	n	%	n	%
Ja	20	6,7	6	2,0
Nej, Vet ej, Missing	278	93,3	292	98,0
	298		298	

3. Om ja, vidtagit förebyggande åtgärder

	SB-aktivitet			
	2010		2012	
	n	%	n	%
Ja	4	20,0	3	50,0
Nej, Vet ej, Missing	16	80,0	3	50,0
	20		6	

5. Arbetsmiljön viktigare efter aktiviteten. Skillnad i arbetsmiljöarbete efter SB-aktivitet

	SB-aktivitet			
	2010		2012	
	n	%	n	%
Vet ej	73	12,5	60	20,1
Ja	374	64,0	215	72,1
Nej	137	23,5	23	7,7
	584		298	

TABELLBILAGA 6.

Gårdsbesök 2012

Åtgärder för att förbättra arbetsmiljön och förebygga olycksrisker under 2012

Exempel på åtgärdat någon brist:

Batteri på traktor och lite annat
Boxar, maskiner etc
Brunn, och en massa småsaker
Brunnslock
Byggt ut stall, säkrat brunn
Bättrat på med skydd över farliga strömuttag, lite sådant
Dålig vägg i ladugård
Dörr i stallet
Ett par åtgärder har man gjort
Fixat nya grindar i stall
Fixat trasigt fönster i stallet
Fodervagnar bytta
Grindar
Kraftöverföringsskydd
köpt ny tröska
Lagat staket utanför stall etc
Lagt nytt tak på länga
Lite brister överallt
Maskinhallsvägg
Nya grindar till hage
Rutiner
Räcken runt brunn
Satt upp räcken vid brant kant
Satt upp spegel för utfart
Skyddsräcken vid brant backe etc
Småsaker, lagat hål etc
Säkrat maskinerna
Trasigt eluttag
Täppt igen hål i marken
Vagnar
Åtgärdat efter hand
Ändrar och förbättrar lite smått hela tiden
Överföringsskydd, nya vagnar, räcken

Exempel på åtgärdat arbetsrutiner/instruktioner:

Arbetar försiktigare
Arbetsrutiner

Arbetsrutiner och tider
Arbetsställning
Arbetstider
Bättre djurhantering
Diskussioner om säkerhet och rutiner
Försiktigare vid djurhantering
Gården är mer ordningsam nu
Informera noga om säkerheten
Instruktioner och rutiner
Lite rutiner, arbete mat tex.
Noga med att förklara olycksrisker
Noga med säkerhetsrutiner
Organiserat, och pratat med anställda
Planerar bättre
Regler för säkerheten
Regler och rutiner
Rutiner med anställda
Staplar balar bättre
Tydlig med instruktioner
Tänka på sömn och mathållning
Viktigt att hålla ordning på gården

Exempel på personlig skyddsutrustning:

Andningsskydd
Bättre stövlar
Handskar
Handskar och stövlar
Hörselskydd och sånt
Kläder
Kontinuerligt inköp, slits ut
Lite av varje
Munskydd
Nya kläder regelbundet
Nya skyddskläder
Overall
Skyddsglasögon och hörselskydd
Skyddshandskar

Exempel på utbildning:

Djur
Djurhantering
Uppdatering motorsågsutbildning

Olycksfall/tillbud under 2012

Vem och vad hände:

Fastnat med arm i maskin
Föll av stege
Klämolycka, jag själv
Några trampolyckor bland djuren men ej allvarliga
Trampad av ko, inget allvarligt
Tror inte det

Förebyggande åtgärder:

Försiktigare
Mycket försiktigare
Repade mig igen

Skillnad på arbetsmiljöarbetet efter SB-aktivitet, på vilket sätt:

Absolut
Aldrig själv vid hantering av djur
Arbetar säkrare
Arbetar säkrare
Arbetar utifrån systematiskt arbetsmiljöarbete
Betydligt viktigare med säkerheten nu när man sett riskerna
Botat hemmablindheten lite
Bra tankeställare
Bryr sig mer om säkerheten
Både ja och nej
Bättre koll på om något är söndrigt och mer uppsikt
Bättre koll på säkerheten på gården
bättre koll på vad man ska tänka på
Bättre medvetande
Bättre syn på vilka risker det finns i arbetet
Definitivt
Diskuterar med varandra mer
Eftertänksam
Faktiskt rätt medveten innan men bra kurs
Faktiskt svårt att komma ihåg att tänka på säkerheten, behöver något som pekar
Fått mig att bli mer försiktig, inser hur lätt det kan hända en olycka
Fått mig en tankeställare hur lätt det kan hända en olycka
Fått sig en upplysning om hur viktigt säkert arbete är
Försiktigare
Försiktigare i hantering med djur och när barn är inblandade
Försiktigare nu än innan
Försöker tänka steget före så inget hinner hända
Försöker vara försiktigt jämt
Gett effekt. Jobbar säkrare
Handlar inte utan att tänka
Hemmablind innan
Hjälpt mig att tänka på säkerheten först och främst
Hjälpt mig med hemmablindhet
Hur viktig säkerheten är
Hur viktigt det faktiskt är med säkerheten
Inser hur lätt en olycka kan drabba en. Försöker arbeta säkrare
Inte lika hemmablind
Inte lätt att se riskerna själv
Ja det har den
Ja det är det
Ja helt klart mer försiktigare
Ja lite effekt har det visst gett
Ja lite grann

Ja lite är det väl
Ja man försöker tänka ett steg innan
Ja man försöker vara mer försiktig
Ja man planerar som sagt farliga moment bättre
Ja mer medveten och försiktig
Ja nu har man mer koll
Ja visst är det det men vore bra med något mer som påminner en
Javisst är man bättre på att informera besökare
Javisst, helt annan förståelse
Jo lite
Jo lite mer medveten
Kändes rätt medveten innan också
Lite
Lite grann
Lite har den såklart förbättrats
Lite mer medveten är man ju
Lite är det
Lite är det såklart, mer medveten om risker
Lärorikt
Man är mycket försiktigare bland djur och maskiner
Medveten om riskerna, försiktigare
Medveten, bra någon annan säger till
Medvetenheten har ökat
Mer medveten om risker
Mer noga
Mer noga med säkerheten
Mycket mer riskmedveten
Mycket skillnad faktiskt, bra kampanj!
Nej ingen skillnad än så länge
Nej medveten innan
Noga med säkerheten
Nu är man bättre på att hålla ordning på gården
Pratar med kollegor
På många sätt
Riskmedveten, bra med push i ryggen
Riskmedvetenhet
Rätt medveten innan också
Ser riskerna på gården
Ser riskerna själv
Ser upp
Ser över arbetet noga
Självklart mer riskmedveten
Skillnad nej men man är medveten om riskerna nu
Svårt att prioritera säkerhet i alla lägen
Sådär
Säkerhet med barnen
Säkerhet och rutiner viktigare
Säkrare arbete
Tar det lugnare och inte hastar igenom arbetet
Tar mer allvarligt på riskerna

Tänker efter innan man handlar
Tänker efter två gånger
Tänker efter två gånger
Tänker efter vad som kan hända
Tänker ett steg längre
Tänker på säkerheten
Tänker två gånger
Tänkte mig för innan med
Var medveten innan också, bättre nu
Var försiktig innan också
Varit rätt försiktig innan men intressant
Vet mycket mer om vad som är säkert och inte
Visst har det gett effekt, tänker efter mer
Visst är det det
Visst är det det, stressar inte igenom saker

På vilket sätt skulle SB kunna utvecklas för att stödja ditt arbetsmiljöarbete på gården:

Bra med gårdsbesök
Bra med uppföljning
Bra sätt med gårdsbesök
Broschyrer om råd och tips
Fortsätta med något liknande
Fortsätta rådgiva
Fortsättning, gårdsbesök igen
Får återkomma med det
genomgång med handledare igen
Gårdsbesök
Gårdsbesök uppskattat
Gårdsbesök, uppföljning
Hade varit bra med uppdatering
Handlar om pengar och tid
Inga kommentarer
Inget jag kommer på nu
Jättebra med rundgången
Kampanjer
Kampanjer är bra men en kostnadsfråga
Kanske någon uppföljning lite senare
Kataloger, kampanjer
Komma tillbaka och inspektera
Kommer inte på
Kurs av något slag
Mer råd om säkerhet och hur det kan hållas uppe på gården
Nytt gårdsbesök
Repetition
Se till att man inte glömmer
Se till att påminna en om att tänka på säkerheten
Stressad, kommer inte på nu
Träffa kollegor
Träffas och gå igenom gården igen

Uppföljning
Uppföljning av något slag
Uppföljning kanske
Uppföljning så att man uppdateras

TABELLBILAGA 7.

Tre träffar 2012

Åtgärder för att förbättra arbetsmiljön och förebygga olycksrisker under 2012

Exempel på åtgärdat någon brist:

Allt från maskiner till tillbehör

Blandat

Byggt ny hage

Bytt ut såg

Förbättrar lite här och var

Förbättrat ett antal saker på gården

Förbättrat lite smågrejer

Förbättrat lås på grindar

Grindar etc

Grindar och stängsel

Grindar till djur

Grisbox

Har åtgärdat lite i stallet

Jordfräsbrytare

Kraftöverföring

Ladugård förbättrad

Lagat en lös port

Lagat ladugårdsdörr

Lagat räcke

Lagat räcke etc

Lite av varje

Lite efter hand

Lite hela tiden

Maskiner

Några maskiner

Skyddsräcke till höloft

Småfix

Stege, fodervagn och annat

Tröskan

Ändrat plats för farliga kemikalier

Exempel på åtgärdat arbetsrutiner/instruktioner:

Arbetar efter säkrare rutiner

Bättre rutiner för viss arbete

Diskuterar med varandra

Diskuterar mer med varandra ifall det är något som anses riskfyllt

Djurhantering

Försöker vara noggranna med information om säkerhet

Gått igenom riskfyllda uppgifter

Informerat om olika riskabla arbetsområden
Ja man pratar med anställd om riskfyllda moment
Pratar kontinuerligt om det finns risker
Regelbundet uppdatera varandra om säkerheten
Rutiner
Rutiner för anställda, informerat dem
Rutiner och säkerhet
Satt upp räcke i förebyggande syfte
Sett över gården och inspekterat emellanåt
Vi är noga med att diskutera med varandra
Viktigt att man går igenom riskerna tillsammans
Ändrat lite rutiner

Exempel på personlig skyddsutrustning:

Allt nytt
Arbetshandskar
Bytt ut skyddskläder
Byxor och hjälm
Bättre skyddskläder
Hörselskydd
Kläder, stövlar, munskydd etc.
Nya overaller
Ridkläder
Skogskläder
Skyddshandskar
Skyddskläder
Skyddskläder till alla
Stövlar och nya overaller
Tillbehör till maskiner och motorsåg
Utrustning ny

Olycksfall/tillbud under 2012

Vem och vad hände:

Gödselspridaren, jag, vid gödsling
Har inte med gårdens säkerhet att göra men jag fick cancer
Hände olycka när vi flyttade djur, jag klämde benet
Påkörd av traktor
Slant med kniv

Förebyggande åtgärder:

Ej allvarligt
Fick sy
Försiktigare
Slakt

Skillnad på arbetsmiljöarbetet efter SB-aktivitet, på vilket sätt:

Aha upplevelse om hur viktigt det är med en säker gård
Allt möjligt
Alltid försökt arbeta säkert, men bra med en påminnelse
Att det kan hända en olycka väldigt lätt om man inte är försiktig

Bra kurs då man ser med andra ögon på vilka risker som finns inom lantbruket
Bättre koll nu, inte lika slarvig i sitt arbete
Bättre koll på risker
Bättre koll på vad man bör vara mer försiktig med
Bättre syn på riskabla moment
Delvis bättre
Det tycker jag, diskuterar med varandra
Det är klart, det är bra att få diskutera sitt arbete med kollegor
Eftertänksam numera, ej dumdristig
Fokuserar på säkerhet
Funderar innan man gör farligt arbete, tänker en extra gång
Förstått mer hur viktigt det är med säkerhet
Försöker arbeta noga och ej riskfullt
Försöker att inte stressa utan ta den tid arbetet kräver
Försöker hitta arbetssätt som gynnar säkerheten
Försöker se över maskiner etc regelbundet
Går igenom gården och ser så allt står rätt till
Inser hur viktigt det är med säkerheten
Insett att det lätt händer olyckor om man tummar på säkerheten
Ja
Ja absolut
Ja det blir roligare att arbeta när man har koll på att det inte är riskfyllt
Ja lite mer eftertänksam är man väl
Ja lite skillnad
ja man tänker efter mer
ja man tänker efter mer nu
ja man är medveten men tid är ett problem fortfarande - tummar på säkerheten
ja mer medveten
ja mer medvetenhet
Ja mycket
Ja skillnad, tänker efter
Javisst
Jo fast var noga med säkerhet innan också
Jo lite
Kanske lite
Klart, nu prioriterar man säkerheten
Koll på säkert arbete
Lite
Lite bättre är man väl på att tänka efter innan man göra vissa uppgifter
Lite halvt
Lite mer medveten om att det är viktigt att hålla ordning på gården
Lite mer medvetenhet kanske
Lite, men det sitter i bakhuvudet redan
Litet företag och inte så mycket risker
Lärorikt
Lärt mig mycket
Lärt mig mycket om att arbeta säkrare
Man vet om att man ska prioritera säkerheten
Man är såklart mer riskmedveten nu
Medveten

Medveten har jag alltid varit, men bra att fått diskutera med andra
Medvetenheten
Medvetenheten har ökat
Mer kunskap
Mer medveten om vilka risker som kan finnas
Mer medveten är man
Mer noga
Mer observant
Mycket mer medveten om vad som kan hända
Mycket mer noga med information
Noga innan men bra med påminnelse
Noggrann i arbetet
Nu har man mer koll på riskerna
Prioriterar annorlunda
Risker blir mer självklara
Riskmedveten nu
Ser upp och inte stressar igenom arbete
Ser upp, tänker efter
Tittar annorlunda på saker och tänker efter
Tycker inte det är mycket skillnad
Tänker efter
Tänker efter förebyggande
Tänker efter innan
Tänker ett steg längre
Tänker på säkerheten
Var medveten innan men bra med en påminnelse
Vet inte
Vetskapen om hur lätt det kan hända en olycka
Viktigt att tänka på säkerheten
Viss ökad medvetenhet om risker
Visst har det gett effekt
Visst har man blivit mer försiktig vid vissa arbetsmoment
Åsidosätter inte säkerheten

På vilket sätt skulle SB kunna utvecklas för att stödja ditt arbetsmiljöarbete på gården:

Anordna liknande
Anordna något liknande
Bra kurs, vore kul med uppföljning
Bra med mer diskussioner oss lantbrukare emellan
Bra med någon uppföljning
Bra om vi kunnat träffas igen och diskutera
Bra sätt att höra med andra lantbrukare och jämföra
Bra sätt med kursen igen
Diskutera var bra
Enskilt gårdsbesök
Enskilt gårdsbesök vore bra
Få en att verkligen arbeta säkrare, glömmer lätt bort
Få lantbrukaren att komma ihåg att utföra säkert arbete
Försöka få lantbrukaren att faktiskt ändra på sitt arbetssätt
Glömmer lätt bort vad man lärt sig

Glömmer lätt bort vad som man bör tänka på
Gårdsbesök
Gårdsbesök på den enskildes gård
Gårdsbesök, eller samla kollegor ihop igen för diskussion
Hjälpa en att inte bli hemmablind igen
Individuellt besök
Individuellt gårdsbesök vore bra
Inte tänkt på
Kampanjer. Det är ofta en kostnadsfråga
Kommer inte på nu
Kurserna var effektiva
Liknande kampanjer
Lite tips på säkrare gård
Man glömmer lätt bort, uppdatering behövs
Mer tips och hjälp
Någon som kom ut på gården istället
Någon uppdatering
Påminna så man inte tappar kunskapen
Påminnelse
Repetition
Råd
Rådgivning är bra
Skulle vara bra att på något sätt få en påminnelse, hemmablindhet, glömska
Svårt, vet inte
Tips
Tips på åtgärder
Träff igen
Träffa kollegor och diskutera igen
Uppdatering
Uppdatering av något slag
Uppföljning
Vet inte
Vore bra med en uppdatering om säkerheten
Vore bra med uppföljning

TABELLBILAGA 8.

Kontroller 2012

Åtgärder för att förbättra arbetsmiljön och förebygga olycksrisker under 2012

Exempel på åtgärdat någon brist:

Anticimex mot möss
Byggt nytt stall, köpt gödselspridare
Byggt nytt stall
Byggt staket mellan gård och boningshus
Bytt grind i hage
Bytt kran i stall
Bytt lås på grindarna
Bytt stalldörr
Bytt ut jordfräsare
dörr för lastaren
Fixat på maskinerna
Fodervagn
Grindar, knivar
Grindar, lock för brunn
Grindsystem vid flytt av djuren
Kraftöverföringsskydd
Lagat grindar till boxar
Lagat maskinhallen
Lagat någon grind etc.
Lampa i stallet
Lite av varje, byter ut det som behövs
Målat om stall och dörrar
Ny maskin till gödsling
Nya grimmor, Skottkärra
Paddok
Satt upp räcken runt brunn
Skyddsräcken vid höbalarna
Staket i hagen, bytt ut ullsaxar

Exempel på åtgärdat arbetsrutiner/instruktioner:

Anställda instruktioner
Arbetsrutiner
Djurhantering
Ena framdäcket på traktorn.
Instruktioner ang. skyddsutrustning.
Noga att förklara säkerhet för barn och anställda.
Regler för maskinhantering.
Rutiner och instruktioner med anställda vid säsongerna
Rutiner vid gödsling

Exempel på personlig skyddsutrustning:

Hörselskydd
Kläder
Munskydd
Noga med bra/nytt inom skyddskläder.
Nya kepsar
Nya stövlar
Skyddskläder
Skyddskläder, overaller, stövlar
Stövlar, handskar
Stövlar, overall

Exempel på utbildning:

Djurhantering, anställd
Maskinhantering
Ridskola

Exempel på andra åtgärder:

Nya spannar och städredskap

Olycksfall/tillbud under 2012**Vem och vad hände:**

Anställd klämd vid djurhantering
Dotter klämd av häst
En väns barn nästan påkörd av maskin
Fallolycka från häst, ej allvarligt
Fallolyckor
Fastnade med tumme i maskin
Fastnat i maskinen
Fastnat med fot i tröska
Hänt lite små olyckor vid flytt av djur
Höll på att mista benet i tröskan
Klämd av ko, anställd
klämolycka men blev inget allvarligt
Kunde ha hänt en fallolycka från lastaren
Lätta skador
Några incidenter, men ej olyckor
Påkörd av traktor
Ramlade av stege, barn
Små olyckor, men ej allvarligt
Sonen trillade ner från halmbäl
Stångad
Stångad ett par gånger men ej skada
Stångad vid flytt av ko
Trampad av ko
Vagn över mig

Förebyggande åtgärder:

Bättre rutin/organisation
Diskutera försiktighet
Förband
Förbjudit honom att klättra där.
Mer försiktig
Svårt att undvika, försöker va försiktig
Uppsikt
Ändrat instruktion för djurhantering. Noga med info innan

Ytterligare sätt att utveckla arbetsmiljöarbetet:

Aldrig slarva
Arbetar säkert
Att allt är ordningsamt, ej rörigt
Bra att diskutera risker med anställda och familj
Bra med kontinuerlig avstämning vid arbetet
Brukar vara noga med säkerheten
Bättre koll på vad som är riskfyllt på gården. Man blir hemmablind
Bättre kunskap
Det handlar mycket om pengar i den frågan
Diskutera med kollegor och anställda är ett bra sätt
Diskutera med varandra så att inga missförstånd uppstår
Diskutera säkerhet spec. med barnen
Ej gamla dåliga maskiner
Ej vara stressad när man utför sitt arbete
Få information från LRF eller liknande
Försöker arbeta säkert, ej för sent tex.
Genomgång av gården, riskbedömning
Gäller att ta den tid som behövs i arbetet. olyckorna ofta i stressiga situationer
Ha uppsikt över barn och djur
Handlar om förnuft, tänka ett steg längre.
Hjälp utifrån, ser med andra ögon.
Hört talas om SB, säker bra
Info om säkrare gård
Inget jag funderat över
Inget jag kommer på just nu
Inspektera gården i lugn och ro. Ser lättare felen när man ej är i arbetet
Inspektion från kollegor etc.
Inspiration från media. reklam/kataloger
Inte funderat mycket, men viktigt att ha koll på riskfyllda moment/platser
Inte stressa i arbetet
Inte så mycket att gå igenom på vår gård
Kampanjer som SB är säkert bra.
Kataloger etc
Kolla över maskiner oftare
Kontinuerlig kontroll av gården/redskap
Kurser
Köpa in "bättre" redskap
Laga felen i stallet
Liten gård, ej så mycket som händer

Litet lantbruk, inte mycket att riskbedöma
Mer medveten om vilka risker som finns på sin gård
Mer nogsam i sitt arbete
Noga att inte ha barn i närheten av arbetet
Noga med att se över maskiner etc.
Nyare redskap
Någon form av koll/genomgång av gården. Mest en pengafråga
Pengar o tid
Pengar, så att man kunnat byta ut det som behövs
Planering, rutiner
Prata med kollegor
Prata med varandra mer kontinuerligt
Pratar igenom risker med familj
Pratar med varandra när man är osäker
Prioritera den
Prioritera säkerheten mer
Prioritera, mer tid
Regler och rutiner
Rätt med sömn och mathållning tex. Det påverkar mycket
Rätt säkert redan
Se till att allt fungerar och att rutiner följs
Se till att ej ha sömn/matbrist
Se över maskiner etc
Se över sin gård
Se över sina risker
Skilja på boende och arbete, kopplar ej av
Snacka med anställda angående rutiner
Sunt förnuft
Svårt att alltid prioritera, blir lätt att man tummar på den tyvärr
Svårt att tänka på säkerheten alltid, men att inte hasta sig i arbetet
Säkert redan
Tid
Tid och resurser
Tid, mer tid så att man hinner tänka på säkerheten.
Tid, pengar
Tips från tidningar och rapporter
Tips från tidningar om arb. miljö
Tror det handlar mycket om tidsbrist i arbetet
Tycker arbetet fungerar bra redan
Tydliga instruktioner, kolla av med anställda/familj regelbundet. säkerheten viktig
Tänka efter noga och inte stressa
Vet ej, tyvärr är det ofta ett pengaproblem
Vi diskuterar om det är något som oroar oss
Vi pratar rätt mycket med varandra redan om säkerhet
Vi pratar rätt mycket redan
Viktigt att alla vet rutinerna
Viktigt att tänka efter, men lätt att man ej prioriterar säkerhet
Vill arbeta säkert, svårt att se sina egna risker på sin gård

Intervjuguide telefonintervjuer

2012 års uppföljning av Säkert Bondförnuft

Hej!

Jag heter(förnamn) och ringer från SLU – Sveriges Lantbruksuniversitet i Alnarp.

Vi följer upp satsningen ”Säkert Bondförnuft” (förebygga olycksfall i lantbruket).

Är det (förnamn på den som ska ingå i studien).

Om personen inte finns att nå:

- Kan jag nå honom/henne på annat telefonnummer: eller när kan jag få återkomma? Klockan:.....

Vi har fått uppgift på att Du har deltagit någon aktivitet med koppling till Säkert Bondförnuft under 2012 – stämmer det? Ja / Nej

Får jag lov att ställa några korta frågor (ca 10 minuter kan det ta) som en uppföljning till att Du deltagit i denna aktivitet? (givetvis helt frivilligt & anonymt, men din medverkan är viktig för att verksamheten ska kunna utvecklas & förbättras)? **Ja / Nej**

Eventuella kommentarer från lantbrukaren om han/hon inte vill delta!

Om Nej – då tackar jag för att jag fick störa dig – ha en bra dag/kväll!

Om Ja – några frågor gällande din verksamhet 2012 (efter medverkan i aktiviteten):

Fråga 1. Vilken är den huvudsakliga verksamhetsinriktningen på din gård?

- a) Växtodling
- b) Kött
Nöt Lamm Gris Fjäderfä Övrigt
- c) Mjölk
Kor Getter/Får
- d) Häst
- e) Skog
- f) Energi
- g) Grönsaker
Friland Växthus
- h) Trädgård (frukt och bär)
- i) Turism
- j) Övrigt

Fråga 2. Vilka av följande personer deltog regelbundet under 2012 (t ex varje månad) i det praktiska arbetet (med djurskötsel, maskinanvändning osv) på gården (Ringa in svaret/svaren)

- a) Du själv
- c) Barn under 18 år
- d) Barn & anhöriga 18 – 65 år
- e) Anhöriga över 65 år
- e) Anställda (helårsanställda)
- f) Anställda (säsong/del av året)
- f) Inhyrd arbetskraft, t ex avbytare / entreprenörer

Fråga 3: Vidtog du några åtgärder på din gård enligt några alternativ som jag kommer att räkna upp, för att förbättra arbetsmiljön och förebygga olycksfallsrisker efter att ha deltagit i SB aktiviteten?

- a) Upprättat/uppdaterat handlingsplan för åtgärder (Systematiskt arbetsmiljöarbete) **JA/NEJ**
- b) Åtgärdat någon brist / förbättrat något (tex. skyddsräcken, nytt kraftöverföringsskydd, bättre grindsystem i stallet): **JA/NEJ**

Om Ja vad då

- c) Ändrat arbetsrutiner / instruktioner för att göra arbetet/gården säkrare, gällande (tex arbetsrutiner för anställda, tagit fram säkerhetsregler för hur man utför olika riskabla arbetsmoment): **JA/NEJ**

Om Ja vad då

- d) Köpt in och nu använder personlig skyddsutrustning, **JA/NEJ**

Om Ja

vilken.....

- e) Deltagit själv eller skickat medarbetare på utbildning efter att deltagit i SB aktivitet som är till nytta för arbetsmiljöarbetet (tex. Motorsågskörkort, djurhantering), **JA/NEJ**

Om Ja vilken typ:

- f) Andra åtgärder

Fråga 4. Har gården under 2012 haft annan arbetsmiljörådgivning eller arbetsmiljöinspektion: JA / NEJ,

Om JA av vilka:Arbetsmiljöverket,SLA:s Arbetsmiljöutvecklare, ...
Annan:.....

Fråga 5 a). Har det på gården inträffat något olycksfall (= sjukvård) eller olyckstillbud (incident som kunde blivit en skada) sedan du deltog i aktiviteten? JA / NEJ

b) Om Ja, vad hände & vem drabbades & i vilket arbetsmoment:

Fråga 6 a). Har Du vidtagit några åtgärder för att förebygga att något liknande inträffar igen, JA /NEJ

b) Om Ja beskriv åtgärden:

Fråga 7. Slutligen några korta frågor kring risker och säkerhetsfrågor i lantbruket. Hur väl instämmer Du i följande påståenden:

Svarsalternativ:

1) Instämmer helt, 2) Instämmer delvis, 3) Instämmer knappast, 4) Instämmer inte alls

a) Jag hanterar risker och säkerhetsfrågor annorlunda efter att ha deltagit i SB aktiviteter 2012?

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

b) Jag försöker hitta arbetssätt och hjälpmedel som ökar säkerheten i mitt arbete!

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

c) Vi som är verksamma på gården arbetar tillsammans med att höja säkerheten i arbetet.

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

d) Jag och mina lantbrukskollegor diskuterar hur arbetet kan bli säkrare.

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

e) Man får lära sig leva med riskerna i jobbet.

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

f) En lantbrukare bör vara beredd att ta risker.

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

g) Ensamarbete är en risk i mitt arbete

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

h) Stress på grund av tidsbrist och stor arbetsbörda är ett problem för mig.

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

i) Jag planerar farliga moment eller stressfyllda perioder annorlunda efter att deltagit i SB aktiviteter!

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

j) Det händer att jag åsidosätter säkerheten för att vinna tid.

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

k) Sömnbrist och oregelbunden mathållning påverkar säkerheten i mitt arbete!

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

l) Det är kostsamt att vidta säkerhetshöjande åtgärder.

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

m) Min riskmedvetenhet har ökat efter att deltagit i SB aktiviteter 2012?

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

n) Säkerheten kan inte alltid komma först!

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

o) Jag vet hur man skall hantera de flesta risker!

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

Fråga 8. Är det någon skillnad på ditt arbetsmiljöarbete efter ditt deltagande i SB?

Ja/nej

På vilket sätt:

Fråga 9. På vilket sätt skulle SB kunna utvecklas för att stödja ditt arbetsmiljöarbete på gården?

Fråga 10. Din ålder

-20

21-30

31-40

41-50

51-60

61-70

71 -

Fråga 11. Vilken är Din högsta avslutande utbildning?

- a) Grundskola/folkskola/realskola
- b) Lantbruksskola/lantbruksgymnasium
- c) Driftsledare
- d) Annan gymnasial utbildning
- e) Agronom
- f) Lantmästare
- g) Annan kortare högskoleutbildning (max 80 högskolepoäng)
- h) Annan längre högskoleutbildning (mer än 80 poäng)
- i) Övrigt

Fråga 12. Ditt kön (fråga inte bara markera om IP är en man eller kvinna)

- a) Kvinna
- b) Man

Då tackar jag så mycket för att Du tagit dig tid att dela med dig av dina erfarenheter och synpunkter. Ha en fortsatt bra dag/kväll! Hej då!

Intervjuguide telefonintervjuer

Kontrollgrupp

Hej! Jag heter(förnamn) och ringer från SLU – Sveriges Lantbruksuniversitet i Alnarp.

Vi arbetar med ett forskningsprojekt gällande risker i lantbrukets arbetsmiljö och vill ställa lite korta frågor om dina erfarenheter av arbetsmiljön på gården.

Jag vill prata med (förnamn på den som ska ingå i studien).

Om personen inte finns att nå:

- Kan jag nå honom/henne på annat telefonnummer eller när kan jag få återkomma? Svar:.....

Får jag lov att ställa några korta frågor (5-10 minuter kan det ta) - givetvis helt frivilligt & anonymt- men din medverkan är viktig för att vi ska få ett bra underlag för att förebygga skador bland Sveriges lantbrukare. **Ja / Nej**

Eventuella kommentarer från lantbrukaren om han/hon inte vill delta!

Om Nej – då tackar jag för att jag fick störa dig – ha en bra dag/kväll!

Om Ja – några frågor gällande din verksamhet - 2012!

Fråga 1. Har du deltagit i någon av Säkert Bondförnufts (satsningen för att förebygga olycksfall i lantbruket) aktiviteter (tre träffar eller individuellt gårdsbesök)? Ja / Nej

Om svaret är JA då tackar jag för att jag fick störa dig då satsningen Säkert Bondförnuft behandlas i en annan studie– ha en bra dag/kväll!

**Fråga 2. Vilken är den huvudsakliga verksamhetsinriktningen på din gård?
(Ett svarsalternativ)**

- k) Växtodling
- l) Kött
Nöt Lamm Gris Fjäderfä Övrigt
- m) Mjölk
Kor Getter/Får
- n) Häst
- o) Skog
- p) Energi
- q) Grönsaker
Friland Växthus
- r) Trädgård (frukt och bär)
- s) Turism
- t) Övrigt

Fråga 3. Vilka av följande personer deltog regelbundet under 2012 (t ex varje månad) i det praktiska arbetet (med djurskötsel, maskinanvändning osv) på gården (Ringa in svaret/svaren)

- a) Du själv (lantbrukare)
- b) Barn under 18 år
- c) Barn & anhöriga 18 – 65 år
- d) Anhöriga över 65 år
- e) Anställda (helårsanställda)
- f) Anställda (säsong/del av året)
- g) Inhyrd arbetskraft, t ex avbytare / entreprenörer

Fråga 4: Vidtog du några åtgärder på din gård enligt några alternativ som jag kommer att räkna upp, för att förbättra arbetsmiljön och förebygga olycksfallsrisker under 2012

- a) Upprättat/uppdaterat handlingsplan för åtgärder (Systematiskt arbetsmiljöarbete) **JA/NEJ**
- b) Åtgärdat någon brist / förbättrat något (tex. skyddsräcken, nytt kraftöverföringsskydd, bättre grindsystem i stallet): **JA/NEJ**

Om Ja vad då

- c) Ändrat arbetsrutiner / instruktioner för att göra arbetet/gården säkrare, gällande (tex arbetsrutiner för anställda, tagit fram säkerhetsregler för hur man utför olika riskabla arbetsmoment): **JA/NEJ**

Om Ja vad då

- d) Använder personlig skyddsutrustning, **JA/NEJ**

Om Ja vilken

- e) Deltagit själv eller skickat medarbetare på utbildning efter att deltagit i SB aktivitet som är till nytta för arbetsmiljöarbetet (tex. Motorsågskörkort, djurhantering), **JA/NEJ**

Om Ja vilken typ:

- f) Andra åtgärder:

Fråga 5. Har gården under 2012 haft arbetsmiljörådgivning eller arbetsmiljöinspektion: JA / NEJ,

Om JA av vilka:Arbetsmiljöverket,SLA:s Arbetsmiljöutvecklare,
Annan:.....

Fråga 6 a). Har Du själv eller någon annan på gården drabbats av något olycksfall (= sjukvård) eller olyckstillbud (incident som kunde blivit en skada) under 2012?

JA / NEJ

b) Om Ja, vad hände & vem drabbades & i vilket arbetsmoment:

c) Har Du vidtagit några åtgärder för att förebygga att något liknande inträffar igen, **JA /NEJ**

d) Om Ja beskriv åtgärden:

Fråga 7. Slutligen några korta frågor kring risker och säkerhetsfrågor i lantbruket. Hur väl instämmer Du i följande påståenden:

Svarsalternativ:

1) Instämmer helt, 2) Instämmer delvis, 3) Instämmer knappast, 4) Instämmer inte alls

a) Jag försöker hitta arbetssätt och hjälpmedel som ökar säkerheten i mitt arbete!

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

b) Vi som är verksamma på gården arbetar tillsammans med att höja säkerheten i arbetet.

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

c) Jag och mina lantbrukskollegor diskuterar hur arbetet kan bli säkrare.

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

d) Man får lära sig leva med riskerna i jobbet.

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

e) En lantbrukare bör vara beredd att ta risker.

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

f) Ensamarbete -är en risk i mitt arbete!

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

g) Stress på grund av tidsbrist och stor arbetsbörda är ett problem för mig.

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

h) Det händer att jag åsidosätter säkerheten för att vinna tid.

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

i) Sömnbrist och oregelbunden mathållning påverkar säkerheten i mitt arbete!

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

j) Det är kostsamt att vidta säkerhetshöjande åtgärder.

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

k) Säkerheten kan inte alltid komma först!

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

l) Jag vet hur man skall hantera de flesta risker!

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

Fråga 8. På vilket sätt skulle du kunna ytterligare utveckla ditt arbetsmiljöarbete på gården?

Fråga 9. Din ålder

-20 21-30 31-40 41-50 51-60 61 –70 71-

Fråga 10. Ditt kön (fråga inte bara markera om IP är en man eller kvinna)

- c) Kvinna
- d) Man

Fråga 11. Vilken är Din högsta avslutande utbildning?

- j) Grundskola/folkskola/realskola
- k) Lantbruksskola/lantbruksgymnasium
- l) Driftsledare
- m) Annan gymnasial utbildning
- n) Agronom
- o) Lantmästare
- p) Annan kortare högskoleutbildning (max 80 högskolepoäng)
- q) Annan längre högskoleutbildning (mer än 80 poäng)
- r) Övrigt

Då tackar jag så mycket för att Du tagit dig tid att dela med dig av dina erfarenheter och synpunkter.

Ha en fortsatt bra dag/kväll!

Hej då!

Intervjuguide telefonintervjuer – Utvärdering Säkert Bondförnuft

2010 års uppföljning av Säkert Bondförnuft (görs för att se om olycksfallen förändrats över tid samt för att se effekterna om lantbrukaren fortfarande är intresserad av arbetsmiljöfrågor)

Hej! Jag heter(förnamn) och ringer från SLU – Sveriges Lantbruksuniversitet i Alnarp.

Vi följer upp satsningen ”Säkert Bondförnuft” (förebygga olycksfall i lantbruket).

Är det (förnamn på den som ska ingå i studien).

Om personen inte finns att nå:

- Kan jag nå honom/henne på annat telefonnummer: eller när kan jag få återkomma? Klockan:.....

Vi har fått uppgift på att du deltog i någon aktivitet med koppling till Säkert Bondförnuft under 2010 och att vi gjorde en uppföljande telefonintervju med dig – stämmer det?

Ja / Nej / Kommer inte ihåg

Om Ja, Kommer du ihåg vilken aktivitet du deltog i?

Har du deltagit i någon Säkert Bondförnuft aktivitet efter 2010? **Ja / Nej**

Om Ja, Kommer du ihåg vilket år och vilken aktivitet du deltog i?

År:

Aktivitet:

Får jag lov att ställa några korta frågor (ca 10 minuter kan det ta) som rör risker och säkerhetsfrågor på din gård under 2012? (givetvis helt frivilligt & anonymt, men din medverkan är viktig för att verksamheten ska kunna utvecklas & förbättras)? **Ja / Nej**
Eventuella kommentarer från lantbrukaren om han/hon inte vill delta!

Om Nej – då tackar jag för att jag fick störa dig – ha en bra dag/kväll!

Fråga 1. Vilken är den huvudsakliga verksamhetsinriktningen på din gård?

- u) Växtodling
- v) Kött
Nöt Lamm Gris Fjäderfä Övrigt
- w) Mjölk
Kor Getter/Får
- x) Häst
- y) Skog
- z) Energi
- å) Grönsaker
Friland Växthus
- ä) Trädgård (frukt och bär)
- ö) Turism
- aa) Övrigt

Fråga 2. Vilka av följande personer deltog regelbundet under 2012 (t ex varje månad) i det praktiska arbetet (med djurskötsel, maskinanvändning osv) på gården (Ringa in svaret/svaren)

- a) Du själv
- c) Barn under 18 år
- d) Barn & anhöriga 18 – 65 år
- e) Anhöriga över 65 år
- e) Anställda (helårsanställda)
- f) Anställda (säsong/del av året)
- f) Inhyrd arbetskraft, t ex avbytare / entreprenörer

Fråga 3: Vidtog du några åtgärder på din gård enligt några alternativ som jag kommer att räkna upp, för att förbättra arbetsmiljön och förebygga olycksfallsrisker under 2012?

- a) Upprättat/uppdaterat handlingsplan för åtgärder (Systematiskt arbetsmiljöarbete) **JA/NEJ**
- b) Åtgärdat någon brist / förbättrat något (tex. skyddsräcken, nytt kraftöverföringsskydd, bättre grindsystem i stallet): **JA/NEJ**

Om Ja vad då

- c) Ändrat arbetsrutiner / instruktioner för att göra arbetet/gården säkrare, gällande (tex arbetsrutiner för anställda, tagit fram säkerhetsregler för hur man utför olika riskabla arbetsmoment): **JA/NEJ**

Om Ja vad då

- d) Köpt in och nu använder personlig skyddsutrustning, **JA/NEJ**

Om Ja vilken

e) Deltagit själv eller skickat medarbetare på utbildning som är till nytta för arbetsmiljöarbetet (tex. Motorsågskörkort, djurhantering), **JA/NEJ**

Om Ja vilken typ:

f) Andra åtgärder:

Fråga 4. Har gården under 2012 haft arbetsmiljörådgivning eller arbetsmiljöinspektion: JA / NEJ,

Om JA av vilka:Arbetsmiljöverket,SLA:s Arbetsmiljöutvecklare,Säkert Bondförnuft, Annan:.....

Fråga 5 a). Har det på gården inträffat något olycksfall (= sjukvård) eller olyckstillbud under 2012 (incident som kunde blivit en skada)? JA / NEJ

b) Om Ja, vad hände & vem drabbades & i vilket arbetsmoment:

Om NEJ på fråga 5 a – hoppa till fråga 7.

Fråga 6 a). Har Du vidtagit några åtgärder för att förebygga att något liknande inträffar igen, JA /NEJ

b) Om Ja beskriv åtgärden:

Fråga 7. Slutligen några korta frågor kring risker och säkerhetsfrågor i lantbruket. Hur väl instämmer Du i följande påståenden:

Svarsalternativ:

1) Instämmer helt, 2) Instämmer delvis, 3) Instämmer knappast, 4) Instämmer inte alls

a) Jag hanterar risker och säkerhetsfrågor annorlunda efter att ha deltagit i SB aktiviteter 2010?

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

b) Jag försöker hitta arbetssätt och hjälpmedel som ökar säkerheten i mitt arbete!

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

c) Vi som är verksamma på gården arbetar tillsammans med att höja säkerheten i arbetet.

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

d) Jag och mina lantbrukskollegor diskuterar hur arbetet kan bli säkrare.

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

e) Man får lära sig leva med riskerna i jobbet.

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

f) En lantbrukare bör vara beredd att ta risker.

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

g) Ensamarbete är en risk i mitt arbete!

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

h) Stress på grund av tidsbrist och stor arbetsbörda är ett problem för mig.

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

i) Jag planerar farliga moment eller stressfyllda perioder annorlunda efter att deltagit i SB aktiviteter!

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

j) Det händer att jag åsidosätter säkerheten för att vinna tid.

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

k) Sömnbrist och oregelbunden mathållning påverkar säkerheten i mitt arbete!

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

l) Det är kostsamt att vidta säkerhetshöjande åtgärder.

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

m) Min riskmedvetenhet har ökat efter att deltagit i SB aktiviteter 2010?

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

n) Säkerheten kan inte alltid komma först!

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

o) Jag vet hur man skall hantera de flesta risker!

Svar: 1 2 3 4 (Svar ringas in)

Fråga 8. Är det någon skillnad på ditt arbetsmiljöarbete efter ditt deltagande i SB?

Ja/nej

På vilket sätt:

Fråga 9. På vilket sätt skulle SB kunna utvecklas för att stödja ditt arbetsmiljöarbete på gården?

Fråga 10. Din ålder

-20

21-30

31-40

41-50

51-60

61-70

71-

Fråga 11. Vilken är Din högsta avslutande utbildning?

- s) Grundskola/folkskola/realskola
- t) Lantbruksskola/lantbruksgymnasium
- u) Driftsledare
- v) Annan gymnasial utbildning
- w) Agronom
- x) Lantmästare
- y) Annan kortare högskoleutbildning (max 80 högskolepoäng)
- z) Annan längre högskoleutbildning (mer än 80 poäng)
- å) Övrigt

Fråga 12. Ditt kön (fråga inte bara markera om IP är en man eller kvinna)

- e) Kvinna
- f) Man

Då tackar jag så mycket för att Du tagit dig tid att dela med dig av dina erfarenheter och synpunkter.

Ha en fortsatt bra dag/kväll! Hej då!